

บทที่ 12

ประเทศไทยกับการบริหารการพัฒนา

12.1 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ

ประเทศ คือ “ชุมชนของมนุษย์กลุ่มหนึ่งครอบครองดินแดนที่มีอาณาเขตที่แน่นอนรวมกันอยู่ภายใต้รัฐบาลเดียวกัน” หรือ หมายถึง “บริเวณพื้นที่แห่งหนึ่งซึ่งมีผู้คนกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่เป็นชาติ คือ มีอำนาจอธิปไตยและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง” ดังนั้นในบางครั้งจะพบว่ามีการใช้คำว่า “ชาติ” แทนคำว่า “ประเทศ” สองคำนี้ต่างกันแต่เพียงว่า “ประเทศ” เน้นพื้นที่ส่วน “ชาติ” เน้นผู้คน ส่วนคำว่า “สังคม” นั้นเน้นความสัมพันธ์ของผู้คนที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน อาจจะเป็นความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ (ประเทศ) ก็ได้ ฉะนั้น ทั้งสามคำนี้จึงเป็นสิ่งเดียวกัน เพียงแต่มีจุดเน้นที่ต่างกัน

➤ ความหมายของการพัฒนาประเทศ

มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาประเทศไว้แตกต่างกันตามทัศนะและความสนใจของแต่ละคน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างกว้างขวางและชัดเจน จึงขอให้ความหมายที่มีผู้ให้ไว้มาพิจารณา ดังเช่น

วิทยากร เชียงกูล อธิบายว่า การพัฒนาประเทศเป็นการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม กล่าวคือ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจนั้นหมายถึง การรู้จักนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีประสิทธิภาพและมีความหมายต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น การพัฒนาทางการเมืองหมายถึง การที่ประเทศมีการมีจัดองค์กรการปกครองที่เป็นระเบียบ มีเหตุผลให้ความเสมอภาค เสรีภาพและความร่วมมือแก่สมาชิกส่วนใหญ่ ส่วนการพัฒนาสังคมนั้นหมายถึง การเปิดโอกาสให้คนได้พัฒนาความเป็นคนอย่างเสมอภาคและกว้างขวาง เช่น การให้บริการทางการแพทย์ การอนามัย การศึกษา การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรมเพื่อสังคมอื่น ๆ

ปรัชญา เวสารัชช์ และวิสุทธิ กาญจนสุข ได้กล่าวว่า การพัฒนาประเทศ หมายถึง “การทำให้ประเทศชาติเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ประชาชนในชาติอยู่ดีกินดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน”

อุทัย เลาหิเชียร กล่าวว่า การพัฒนาประเทศ คือ “การเปลี่ยนแปลงประเทศให้ดีขึ้นเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด และเป้าหมายเหล่านี้จะกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ”

ภานุวัฒน์ วิภาตะกัลป์ ให้ความหมายว่า การพัฒนาประเทศคือ “การทำสิ่งต่าง ๆ ที่กำลังเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่นั้น ได้รับการปรับปรุงแก้ไขและผลักดันให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

ไว้ ทั้งให้เป็นไปโดยสอดคล้องต่อกันและให้เกิดภาวะที่สมดุลกันอย่างมีสัดส่วนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม”

ซีเยร์ (Dudley Seers) อธิบายไว้ว่า การพัฒนาประเทศ หมายถึง “การสร้างสถานการณ์ต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล การพัฒนาจะประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อความยากจนการว่างงานและอสมภาพ (Inequality) (ของคนในประเทศและระหว่างประเทศ) น้อยลง”

ติน ปรัชญพฤทธิ ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาประเทศ หมายถึง “การแก้ไขเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงระบบการเมือง เศรษฐกิจและสังคมให้เอื้อต่อระบบราชการเพื่อให้ระบบราชการมีสมรรถนะความสามารถหรือผลงานในการยกระดับความเป็นอยู่หรือแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากของคนทั้งที่อยู่ในและนอกระบบราชการ

สรุปได้ว่า การพัฒนาประเทศ ก็คือ การทำให้ประเทศมีความเจริญขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

12.2 ความเป็นมาของการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศอาจแบ่งออกได้ 3 ระยะ กล่าวคือ ระยะก่อนปฏิวัติอุตสาหกรรม (ค.ศ. 1500 -1800) ระยะหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม (ค.ศ. 1830-1950) และระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงสิ้นสุดทศวรรษแรกแห่งการพัฒนา (First Development Decade) (ค.ศ. (1951-1969) ดังจะกล่าวพอสังเขปดังนี้

1. ระยะก่อนปฏิวัติอุตสาหกรรม

เป็นระยะที่ประเทศต่างๆ ในยุโรป เช่น สเปน โปรตุเกส อังกฤษ ฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์ ต้องการจะขยายขอบเขตของความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ โดยการค้าขายเผยแผ่ศาสนาและการขยายอาณาเขตด้วย กลุ่มประเทศที่ชาวยุโรปไปติดต่อด้วยในระยะนี้แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีความเจริญด้านต่างๆ มากแล้วได้แก่ ประเทศและหมู่เกาะทางตะวันตก เช่น อินเดีย ชวา สุมาตรา อิหร่าน และพวกอินคาในเม็กซิโก ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นพวกที่ยังไม่มีความเจริญมากนัก เช่น ในแถบแอฟริกาและหมู่เกาะแคริบเบียน เป็นต้น

หลังจากนั้นทั้งสองกลุ่มนี้ก็ได้รับผลกระทบจากการติดต่อกับชาวยุโรป ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการปกครอง ทั้งนี้เพราะมีความเสียเปรียบทางด้านการค้าขายหลายประเทศตกเป็นอาณานิคมทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านศาสนา วัฒนธรรม และการปกครอง อย่างไรก็ตาม ชาวยุโรปก็ได้นำวิทยาการใหม่ๆ โดยเฉพาะการศึกษาไปเผยแพร่ให้ชาวพื้นเมืองเหล่านั้นด้วยเช่นกัน

2. ระยะหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม

เป็นระยะที่อิทธิพลด้านต่างๆ ของยุโรป เช่น อิทธิพลด้านการปกครอง วัฒนธรรมได้แผ่ขยายไปครอบคลุมประเทศต่างๆ เกือบทั่วโลก ตลอดจนการปฏิวัติอุตสาหกรรมของยุโรปมีผลกระทบต่อประเทศด้อยพัฒนาด้วย กล่าวคือ ประเทศด้อยพัฒนากลายเป็นแหล่งขี้อ้อนวัตถุดิบและเป็นตลาดสินค้าหลังของยุโรป นอกจากนี้ การแข่งขันระหว่างประเทศในยุโรปทำให้เกิดลัทธิล่าอาณานิคมขึ้น เมื่อประเทศยุโรปเข้าครองประเทศด้อยพัฒนา ก็พยายามให้ประเทศเหล่านี้มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตน เช่น พัฒนาเฉพาะเมืองที่สำคัญ ส่งเสริมการคมนาคมและการขนส่ง ส่งเสริมการไปรษณีย์โทรเลข การสาธารณสุขและการจัดการศึกษาตามแบบยุโรปเพื่อให้มีค่านิยมตามแบบตะวันตก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศอาณานิคมจะเสียเปรียบหลายอย่างแต่ก็ได้ประโยชน์เช่นกัน เช่น การได้เรียนรู้วิทยาการต่างๆ ได้ติดต่อกับประเทศต่างๆ มากขึ้น ทำให้ประเทศพัฒนามากขึ้น แต่ก็มีปัญหาอื่นตามมา ทำให้เกิดการเรียกร้องความเป็นอิสระ

3. ระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงทศวรรษแรกแห่งการพัฒนา

เป็นระยะที่ประเทศพัฒนาแล้ว ทั้งทางยุโรปและอเมริการวมทั้งรัสเซีย ช่วยเหลือประเทศด้อยพัฒนา ทั้งในด้านการทหาร เศรษฐกิจ การเงิน และด้านวิชาการ การช่วยเหลือนี้เริ่มจากสหรัฐอเมริกาได้ทุ่มทุนอย่างมหาศาลแก่ประเทศต่างๆ โดยการให้ทุนแก่นักการทหารไปฝึกยุทธวิธีและการใช้อาวุธต่างๆ ตามแบบอย่างของสหรัฐฯ ส่วนทางด้านเศรษฐกิจนั้น สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในยุโรปได้ฟื้นตัวของสภาพของสงครามและพัฒนาประเทศโดยใช้แผนการมาร์แชลล์ (Marshall Plan) และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Help) ทำให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมย่อมเกิดขึ้นได้โดยอาศัยหลักแห่งความร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจกันของประชาชนทั้งหมด แผนการมาร์แชลล์เป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดแนวทางการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม

เมื่อประเทศในยุโรปมีเศรษฐกิจดีขึ้นแล้ว ทั้งยุโรปและสหรัฐอเมริกาก็ร่วมกันให้ความช่วยเหลือประเทศด้อยพัฒนา เริ่มต้นด้วยการให้ประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือเหล่านั้นลอกแบบความคิด เทคนิค วิธีการ และอุปกรณ์ต่างๆ จากประเทศของตน เป็นการช่วยเหลือแบบ Foreign Aids (ระหว่างปี ค.ศ. 1951-1957)

ต้นปี ค.ศ. 1958 แนวคิดของความช่วยเหลือเปลี่ยนไปเป็นความช่วยเหลือแบบร่วมมือกันพัฒนา (Development Assistance) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ประเทศที่กำลังพัฒนาได้พัฒนาทรัพยากรและบุคลากรที่ตนเองมีอยู่ไปสู่เป้าหมายที่เรียกกันว่าสมัยใหม่ (Modernization) หรือสมัยพัฒนา (Development)

อนึ่ง ในปี ค.ศ. 1960 ประธานาธิบดี เคเนดี (John F. Kenedy) ได้เสนอยูเนสโกประกาศให้ปี 1960-1969 เป็นทศวรรษแรกพัฒนา (Development Decade) โดยเรียกร้องให้ประเทศพัฒนา

แล้วบริจาคเงินและให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคแก่ประเทศที่กำลังพัฒนา พร้อมกับส่งเสริมให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง

12.3 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศนั้นเป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อนเป็นอย่างยิ่ง การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาจึงควรให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการสร้างชาติให้มีความมั่นคง แข็งแรง และยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาประเทศควรกำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มและกระจายสิ่งทีสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัยให้ทั่วถึงและเพียงพอ
2. เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้นด้วยการเพิ่มรายได้ การสร้างงาน จัดการศึกษาให้สูงขึ้น และเป็นธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ต้องเน้นที่การสร้างค่านิยมในการเคารพนับถือทั้งในตนเองและประเทศชาติ
3. เพื่อขยายพิสัยทางเศรษฐกิจและสังคมให้บุคคลและประเทศชาติ มีอิสระเสรีหลุดพ้นจากความ เป็นทาสและการต้องพึ่งพิงผู้อื่นหรือประเทศอื่น รวมถึงความมีอิสระในการเลือกที่จะขจัดความไม่รู้ทั้งของ ตนเองและของมวลมนุษย์

วัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อนี้ ถือว่ามีความสำคัญเท่าๆ กัน การที่ประเทศในประเทศหนึ่งจะได้รับการยอมรับว่าพัฒนาแล้ว จำเป็นต้องบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อนี้

12.4 ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ

การดำเนินงานพัฒนาประเทศตามแนวคิดต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากจะต้องกระทำอย่าง มีขั้นตอน มีการวางแผน และมีการประสานงานกันเป็นระบบแล้ว ยังต้องกำหนดนโยบายการ ดำเนินงานและการประเมินผลอีกด้วย การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักวิชา ความ ต้องการ อุปสรรค ทรัพยากร ศักยภาพของผู้กระทำการรวมทั้งสภาพแวดล้อมต่างๆ นักวิชาการบางคนมีความเห็นว่าปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประเทศมีอยู่ 6 ประการ คือ

1. ความมีเสถียรภาพทางการเมือง
2. มีความคิดริเริ่มในการประดิษฐ์คิดค้น
3. มีประชากรที่มีทักษะ
4. ทรัพยากร
5. มีต้นทุน
6. ได้รับความช่วยเหลือทางเทคนิคจากแหล่งต่างๆ

ในเรื่องเดียวกันนี้ โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ ได้ประมวลปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศไว้ 8 ประการ คือ

1. การพึ่งตนเองในทางการเงิน กล่าวคือ หากประเทศใดต้องการผลสำเร็จในอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศแล้ว จำต้องสร้างเงินออมภายในประเทศให้เพียงพอแก่การลงทุน หากไม่จำเป็นไม่ควรพึ่งพิงเงินทุนจากต่างประเทศ เพราะมีความเสี่ยงค่อนข้างมาก เช่น ในกรณีที่มีเงินทุนไหลเข้าประเทศมากเกินไปจนขอบเขตก็ส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อได้

2. ปัญหาความยากจน ปัญหานี้เป็นปัญหาสำคัญของการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะว่าไม่ว่าประเทศจะประสบความสำเร็จในอัตราความเจริญเติบโต โดยส่วนรวมเพียงใดก็ตามหากประเทศนั้นยังมีคนยากจนอยู่เป็นจำนวนมาก ประเทศดังกล่าวก็นับได้ว่ามีความอ่อนแอโดยพื้นฐาน เนื่องจากประชาชนจำนวนมากไม่สามารถเข้ามามีส่วนในการเพิ่มกำลังทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม และยิ่งไปกว่านั้นคนเหล่านี้ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เท่าที่ควรหารลดปัญหาความยากจนให้เร็วจริงและลูกกลมต่อไปแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมและการเมืองได้ และในที่สุดปัญหานี้จะกลายเป็นอุปสรรคอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหาความยากจน แต่เรื่องสำคัญประการหนึ่งได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อช่วยคนยากจนให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นี้ เป็นแนวทางที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ

3. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในประเด็นนี้ต้องคำนึงว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญต่อการอยู่รอดของมนุษยชาติ ทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ ประเด็นที่เกี่ยวข้องของทรัพยากรชาติ เป็นเรื่องสำคัญต่อการพัฒนาอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับประเทศที่เคยได้อาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานสำคัญในการจ้างงานและรายได้ของประชาชน ความเสื่อมโทรมเสื่อมสภาพหรือสูญสิ้นของทรัพยากรธรรมชาติ จึงมีผลกระทบโดยตรงต่อการจ้างงานและรายได้ของประชาชนจำนวนมากพร้อมๆ กับการขาดความสมดุลของระบบนิเวศวิทยา

การป้องกันไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติต้องเสื่อมโทรมลง จนถึงจุดที่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อความเจริญทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชน จึงนับได้ว่าเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ในระดับย่อยลงไปถึงระดับชุมชน การดูแลทรัพยากรเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดของชุมชนนั้นๆ ทั้งในด้านอาชีพ รายได้ และวิถีชีวิตของประชาชน

4. เทคโนโลยีที่เหมาะสม การแข่งขันทางเศรษฐกิจสมัยใหม่นี้ต้องอาศัยเทคโนโลยีอย่างมากสำคัญอยู่ที่การบริหารและการจัดเทคโนโลยีที่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะแนวทางเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม นอกจากจะไม่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาแล้ว ยังอาจมีโทษต่อการพัฒนาในระยะยาวได้ เช่น อาจกระทบถึงอัตราการมีงานทำของประชาชนซึ่งต้องสูญเสียไปให้กับเครื่องจักรในปริมาณที่มาก

เกินสมควร หรือการใช้เทคโนโลยีที่ระดับสูงเกินความสามารถของกำลังแรงงานในชาติก็อาจประสบความล้มเหลวได้หลายกรณี ดังนั้นเทคโนโลยีที่เหมาะสมจึงไม่ได้หมายถึง การสรรค์สร้างเทคโนโลยีเพื่อให้ประเทศมีความพึ่งพาตัวเองทางเทคโนโลยีได้เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงการคัดเลือกและการสรรหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นฐานภายในประเทศอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีที่เหมาะสมมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง

5. บทบาทของรัฐ ในกรณีนี้กล่าวเฉพาะบทบาทของรัฐต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐต้องเข้าไปมีบทบาทในการสนับสนุนภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปในทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การดูแลให้ตลาดมีความเป็นเสรี โดยมีการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรม บทบาทในด้านการลดผลกระทบในการเสียหายจากความเจริญทางเศรษฐกิจ บทบาทในการสนับสนุนให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตนเองในทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น โดยเฉพาะคนยากจน ซึ่งมักจะช่วยเหลือตนเองไม่ได้ และบทบาทในการสร้างความสมดุลระหว่างเป้าหมายต่างๆ ของประเทศ เช่น เป้าหมายในด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

6. พัฒนาการทางการเมืองในกระบวนการพัฒนาประเทศ เพื่อหวังผลระยะยาวนี้ระบบการเมืองต้องเปิดโอกาสให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจสาธารณะ (Public Hearing) เพราะการตัดสินใจสาธารณะจะช่วยให้สังคมมีเหตุผลมากขึ้น ความมีเหตุผลดังกล่าวนอกจากจะมีส่วนทำให้เกิดการตัดสินใจที่เหมาะสมกับสถานการณ์แล้ว ยังเป็นวิธีการที่จะคลี่คลายความขัดแย้งโดยสันติและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนกลุ่มที่มีฐานะแตกต่างกันอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

การตัดสินใจสาธารณะเป็นเรื่องทางการเมือง ระบบการเมืองจึงควรพัฒนาไปในแนวทางดังกล่าว ดังนั้น พัฒนาการทางการเมืองจึงไม่ได้หมายถึงเพียงการเลือกตั้ง การมีพรรคการเมืองและรัฐสภาเท่านั้น แต่ยังหมายถึง ระบบความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายทางการเมืองกับฝ่ายข้าราชการประจำ ฝ่ายวิชาการ และกลุ่มผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ อีกด้วย นอกจากนี้กระบวนการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ก็เป็นรากฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเมืองในแนวทางดังกล่าวด้วย

7. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การพัฒนาประเทศจะยืนยาวก็ต่อเมื่อประชาชนได้มีส่วนร่วมสร้างความเจริญและได้รับผลจากความเจริญนั้นสมกับบทบาทของตน การพัฒนาที่เกิดจากชนชั้นนำแต่เพียงฝ่ายเดียว ประสบความล้มเหลวมาแล้วหลายประเทศ

ปัญหาสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาก็คือ ประชาชนไม่สามารถเข้าไปร่วมในการพัฒนาได้แนวทางในการจัดอุปสรรคเหล่านี้สามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น การแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทางการเมือง รวมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทของกลุ่มต่างๆ เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาถือว่าเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาประเทศในระดับที่เริ่มมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

8. การกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากความสลับซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ซึ่งมีผลให้การดำเนินงานจากศูนย์กลางมีปัญหา ทั้งในด้านความไม่ทั่วถึงและความไม่มีประสิทธิภาพ การกระจายอำนาจจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการกับสภาพการพัฒนาที่หลากหลาย อันเป็นสถานการณ์ปกติของประเทศที่มีการพัฒนาในระดับสูง ดังนั้นการมุ่งหวังให้การพัฒนาประเทศมีความต่อเนื่องตลอดเวลา จึงจำเป็นที่จะต้องค่อยๆ ปรับระบบการบริหารและการตัดสินใจให้เข้าสู่ระบบการกระจายอำนาจมากขึ้น

12.5 การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Planning) หมายถึง การกำหนดรูปแบบการกระทำหรือแนวทางต่างๆ เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ สังคม ไปสู่จุดมุ่งหมายที่พึงปรารถนา การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจจึงเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจจำเป็นจะต้องกำหนดรูปแบบในการจัดสรรงบประมาณทรัพยากรที่จะต้องใช้ตลอดจนกลยุทธ์ มาตรการที่จะเกื้อหนุน การพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละสาขา

ลักษณะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจจำแนกประเภทได้ หลายประเภทขึ้นกับลักษณะที่นำมาใช้แบ่งแยก ได้แก่ 1. ลักษณะของระบบเศรษฐกิจ การวางแผนจะเป็นลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนด ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบทุนนิยมที่มีการแข่งขัน ลักษณะการวางแผนจะเป็นแบบชี้แนะ (Indicative Planning) หรือชี้้นำให้เอกชนดำเนินการตามแนวทางที่รัฐบาลต้องการให้การดำเนินการทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลอาจใช้เครื่องมือต่างๆ ทางการเงิน การคลังฯลฯ เพื่อสร้างเงื่อนไขผลักดันให้เอกชน ดำเนินการทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับความต้องการของรัฐบาล

ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมที่มีรัฐบาลเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ลักษณะการวางแผนจะเป็นแบบสั่งการหรือการวางแผน ลักษณะรวมอำนาจเบ็ดเสร็จ (Totalitarian) การวางแผนจะครอบคลุมทุกส่วน เพราะมีรัฐบาลเป็นผู้สั่งการควบคุมการดำเนินการตามแผนมีโอกาสบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้ง่าย เพราะทุกอย่างรัฐบาลเป็นผู้กำหนดแต่เพียงฝ่ายเดียว

ระบบเศรษฐกิจแบบผสม ซึ่งรัฐบาลและเอกชนต่างก็มีบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจควบคู่กันไป แม้ว่ารัฐบาลจะมีส่วนในการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตมากกว่าระบบทุนนิยมก็ตาม การวางแผนของรัฐบาลมีลักษณะของการเสนอแนะส่งเสริม และสนับสนุนการประกอบการของภาคเอกชน

2. ลักษณะของการครอบคลุมของแผน การวางแผนที่มีลักษณะครอบคลุมระบบเศรษฐกิจทุกๆ ส่วน (Comprehensive Planning) เช่น การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น การวางแผนที่มีลักษณะครอบคลุมเฉพาะบางส่วนของระบบเศรษฐกิจ (Partial Planning) เช่นการวางแผนพัฒนาภาคเกษตร การวางแผนพัฒนาภาคอุตสาหกรรม การวางแผนพัฒนาภาคเหนือ เป็นต้น

3. ลักษณะของแผนตามระยะเวลา เป็นการวางแผนโดยใช้ระยะเวลาเป็นตัวกำหนด สามารถแยกได้ดังนี้

3.1 การวางแผนระยะยาว (Long - Term Planning) เป็นแผนคาดการณ์อนาคต ชำนาญในระยะเวลา 10-15 ปี เป็นการวางแผนแบบมองการณ์ไกล (Perspective plan) อย่างไรก็ตาม การพยากรณ์อนาคต 10-25 ปีนั้น โอกาสของความถูกต้องและแม่นยำ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก การวางแผนระยะยาวจึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความต้องการในอนาคตเพื่อกำหนดชี้แนะให้ประชากรในประเทศได้รับทราบ เพื่อให้รับรู้เป้าหมายในการพัฒนา

3.2 การวางแผนระยะปานกลาง (Medium - Term Planning) มีระยะเวลา 3 - 5 ปี เพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ตามปกติแผนระยะปานกลางมักต้องอาศัยเค้าโครงของแผนระยะยาว เป็นกรอบในการพิจารณา แผนระยะปานกลางโอกาสการพยากรณ์หรือการทำนายมีความถูกต้องมากกว่าแผนระยะยาว เพราะใช้เวลาไม่นานนัก พอจะคาดการณ์อนาคตได้ใกล้เคียงมากกว่าแผนระยะยาว

3.3 การวางแผนระยะสั้น (Short - Term Planning) ใช้เวลาประมาณ 1 ปี ส่วนใหญ่แผนระยะสั้นจะ หมายถึง แผนประจำปี (Annual Plan) ซึ่งสามารถนำพร้อมๆ กับการจัดทำงบประมาณประจำปี การจัดทำแผนระยะสั้นหรือแผนประจำปีมีผลดีในแง่ของการแก้ไขข้อผิดพลาดจากการวางแผนระยะปานกลางหรือระยะยาว กรณีที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปไม่สอดคล้องกับแผนที่วางไว้ เดิมก็อาจใช้แผนประจำปีช่วยปรับหรือเสริม

ลักษณะสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1. เป็นเอกสารที่รัฐบาลจัดทำขึ้น เพื่อแสดงแผนงานในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม โดยมี การกำหนดนโยบาย แนวทาง วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ในการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาที่กำหนด

2. เป็นการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจในส่วนของรัฐบาล ให้ได้ผลตามเป้าหมาย และเพื่อสนับสนุนการลงทุน และการประกอบการต่าง ๆ ของเอกชน

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย เป็นหลักและนโยบายอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้รัฐบาลถือปฏิบัติในการบริหารประเทศ มิใช่ข้อบัญญัติทางกฎหมายที่ต้องถูกบังคับให้ปฏิบัติ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

ก่อนปี พ.ศ. 2398 ประเทศไทยอยู่ภายใต้การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นไปในลักษณะการแลกเปลี่ยน ปี พ.ศ. 2398 ประเทศ เริ่มติดต่อกับค้าขายกับต่างประเทศครั้งแรกโดยทำสนธิสัญญาการค้ากับต่างประเทศฉบับแรก เรียกว่า สนธิสัญญาบาวริ่ง ซึ่งรัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการควบคุมและจัดการองค์การทางการค้า

พ.ศ. 2475 เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศ ได้เกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยขึ้นครั้งแรก โดยหลวงประดิษฐมนูธรรม หรือนายปรีดี พนมยงค์ ได้เสนอเค้าโครงเศรษฐกิจ แต่ไม่ได้รับการยอมรับ ปี พ.ศ. 2493 รัฐบาลไทยได้จัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ และคณะกรรมการดำเนินการจัดทำผังเศรษฐกิจของประเทศขึ้นมาครั้งแรก เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเงิน การคลัง และเศรษฐกิจทั่วไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2500 รัฐบาลได้มีแนวความคิดในการทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ยังขาดข้อมูลต่างๆ จึงมีการติดต่อให้คณะผู้แทนจากธนาคารโลกเข้ามาสำรวจ ภาวะเศรษฐกิจในระหว่าง กรกฎาคม พ.ศ. 2500 - มิถุนายน พ.ศ. 2501 คณะผู้แทนฯ ได้จัดทำทำรายงานเรื่อง "A Public Development Program for Thailand" ซึ่งในรายงานดังกล่าวได้เสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์กลางการวางแผนเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรกของประเทศไทย (พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2509)

แนวคิดของแผน

การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงนี้ เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ลักษณะการวางแผนเป็นการขึ้นนำการพัฒนา การวางแผนถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง (Top Down planning) ส่วนภูมิภาคไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน หรือกำหนดความต้องการของตนเอง กลยุทธ์การวางแผนจึงมุ่งเน้นลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เน้นการผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import Substitution) ซึ่งเป็นพัฒนาแบบไม่สมดุล (Unbalanced Growth) แผนการพัฒนาฉบับที่ 1 นี้ใช้เวลา 6 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก พ.ศ. 2504 -2506 เป็นช่วงเน้นการลงทุน สร้างปัจจัยพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า เขื่อน เป็นต้น ช่วงที่สอง พ.ศ. 2507 – 2509 จะเน้นการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม สินค้าสำเร็จรูปและการผลิตทางการเกษตร

สาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีสาระสำคัญของแผนในช่วงระยะแรก (พ.ศ. 2504 – 2506) ที่พอสรุปได้ดังนี้

1. เน้นการลงทุนสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ การสร้างทางหลวงทางหลัก การพัฒนาเส้นทางรถไฟ การปรับปรุงการประปา และการสร้างเขื่อนเพื่อการชลประทาน และการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำ เช่น เขื่อนภูมิพล เขื่อนอุบลรัตน์ เป็นต้น

2. ส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน ในด้านอุตสาหกรรม และเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมสินค้าสำเร็จรูป

3. ส่งเสริมการศึกษาชั้นอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาค โดยได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ในช่วงระยะที่สอง (พ.ศ. 2507 - 2509) รัฐบาลไม่มีการแก้ไขแผนพัฒนาให้สมบูรณ์มากขึ้นได้แก่

1. มีการจัดระบบการเก็บข้อมูลสถิติที่จำเป็นในการวางแผน โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติได้มีบทบาทสำคัญ ในการจัดทำสำมะโนประชากรเกษตรและอุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนา

2. มีการรวบรวมได้ รายงานงบประมาณเศรษฐกิจของรัฐวิสาหกิจและราชการส่วนการปกครองท้องถิ่นเข้าไว้ในงบประมาณของรัฐ (แผนช่วงแรกได้รวบรวมรายได้ รายงาน เฉพาะส่วนของรัฐเท่านั้น)

3. มีการคาดคะเนความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และโครงสร้างเศรษฐกิจในช่วง 10 - 20 ปีข้างหน้า

4. มีการให้ความสำคัญกับเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาวะการเงิน การคลัง การค้าต่างประเทศ เพื่อป้องกันภาวะเงินเฟ้อ และการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ

ผลของการพัฒนา

แม้ว่าในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 1 ประเทศไทยยังประสบปัญหาหลายประการไม่ว่าจะเป็น การขาดแคลนบุคลากรทางด้านเทคนิควิชาการ และการบริหาร การขาดแคลนเงินทุนภายในประเทศ จำเป็นต้องกู้ยืมเงินทุนจากต่างประเทศเข้ามาใช้ในโครงการต่างๆ ก็ตาม ผลที่ได้รับเมื่อสิ้นแผนประสบผลสำเร็จหลายประการ พอสรุปได้ดังนี้

1. เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.1 ต่อปี

2. มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น มีสินค้าออกที่เป็นรายได้หลักของประเทศ หลายอย่างได้แก่ ข้าว ไม้สัก ยางพารา ดีบุก ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นต้น รายได้ภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 และภาคการก่อสร้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.3

3. ภาวะเงินเฟ้ออยู่ในเกณฑ์ต่ำ เพียงร้อยละ 1.3

4. รายได้ประชากรต่อหัว เพิ่มขึ้นจาก 2,137 บาท/ต่อปี ในปี พ.ศ. 2504 เป็น 3,065 บาท/ต่อปี ในปี พ.ศ. 2509

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510 – 2514)

แนวคิดของแผน

การวางแผนพัฒนาได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาคนและสังคม เพิ่มเติมขึ้นมาในแผนภาพรวมของการพัฒนายังคงเน้นโครงสร้างพื้นฐาน เช่นเดียวกับแผนพัฒนาฉบับที่ 1 เพียงแต่เพิ่มการพัฒนาทรัพยากรชีวภาพเข้าไปด้วย มีการส่งเสริมให้เอกชนลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ให้บทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาประเทศมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการพัฒนา ชนบทและส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะพื้นที่ยากจนหรือ ทุรกันดาร

สาระสำคัญของแผนพัฒนา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 มีสาระสำคัญพอสรุปสั้น ได้ดังนี้

1. เน้นการลงทุนสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศที่จำเป็น เช่น การขยายการชลประทาน เส้นทางคมนาคม ตลอดจนกิจการสาธารณูปโภค
2. ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคน โดยการวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการทางด้านกำลังคน
3. พัฒนาการสาธารณสุขมูลฐาน โดยการสร้างอนามัยตำบล โรงพยาบาลอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในเขตชนบท
4. ส่งเสริมและสร้างความเป็นธรรมให้กับสังคม
5. ส่งเสริมการพัฒนาส่วนภูมิภาค และการพัฒนาในชนบท หรือพื้นที่ยากจน

ผลของการพัฒนา

ในช่วงต้นของแผน (พ.ศ. 2510 – 2511) เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการลงทุนทั้งภายในประเทศ และจากต่างประเทศ จนกระทั่ง ช่วง พ.ศ. 2512 เป็นต้นไป เศรษฐกิจเริ่มชะลอตัวและประสบปัญหา ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการลดรายจ่ายทางทหารของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย นอกจากนั้นยังมีผลจากราคาข้าว และยางพาราตกต่ำ ผลจากการพัฒนา พอสรุปได้ดังนี้

1. เศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตแบบชะลอตัว ผลิตภัณฑ์ประชาชาติ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.8 ต่อปี
2. มีการขยายการผลิตพลังงานไฟฟ้า การสร้างถนน เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น ถึง 13.3 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2514

3. รายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 4,104 บาท/ปี ในพ.ศ. 2514
4. การลงทุนจากต่างประเทศมีปริมาณลดลง และประเทศไทยขาดดุลการชำระเงินเป็นครั้งแรกในช่วง พ.ศ. 2512 – พ.ศ. 2514

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – พ.ศ. 2519)

แนวคิดของแผน

การวางแผนพัฒนาได้ให้ความสำคัญกับนโยบายประชากร เป็นครั้งแรกและได้มีการสร้างตัวแบบทางด้านเศรษฐกิจ (Econometric Model) เพื่อใช้ในการวางแผนระดับมหภาคใช้กลยุทธ์ในการลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ และความเป็นอยู่ของประชาชนระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบท

สาระสำคัญของแผนพัฒนา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมการส่งออก (Export Promotion) โดยการจัดตั้งศูนย์บริการส่งออกและมีการปรับโครงสร้างภาษีศุลกากร ให้บริการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่อุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อส่งออก
2. รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยการควบคุมปริมาณเงิน เพื่อป้องกันภาวะเงินเฟ้อ
3. ลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ของประชากร โดยการสร้างโอกาสและปรับปรุงขีดความสามารถของประชากรในการผลิต การปรับปรุงสถาบันและองค์กรที่ให้สินเชื่อแก่เกษตรกร
4. การกระจายบริการด้านเศรษฐกิจและสังคมไปสู่ภูมิภาค เพื่อลดความแตกต่างในความเป็นอยู่ของประชากรระหว่างเมืองกับชนบท
5. ลดอัตราการเพิ่มของประชากรลงให้เหลือไม่เกินร้อยละ 2.5 ต่อปี เพื่อลดภาระทางเศรษฐกิจแก่ครอบครัวที่ยากจน

ผลของการพัฒนา

ผลจากการพัฒนาเมื่อสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พอสรุปได้ดังนี้

1. เศรษฐกิจมีการเจริญเติบโต ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้น (GDP)
2. การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม เช่น เสื้อผ้า และสินค้าเกษตรหลัก เช่น ข้าว ข้าวโพด ยางพารา ลดลงทั้งในด้านปริมาณและมูลค่าการส่งออก
3. ประชากรในชนบทได้รับการพัฒนาด้านการศึกษาและสาธารณสุขเพิ่มขึ้น
4. อัตราการเพิ่มของประชากรลดลงเหลือร้อยละ 2.6 ต่อปี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524)

แนวคิดของแผน

ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาภูมิภาค มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายไป แผนพัฒนาได้เน้นในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ การขยายการผลิตการลงทุน การวางแผน ให้ความสำคัญกับการวางแผนส่วนรวมโดยการวิเคราะห์ปัญหาหลักของการพัฒนา แล้วนำมาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหายังเป็นระบบ

สาระสำคัญของแผนพัฒนา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. เร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ให้สามารถขยายกำลังผลิต การลงทุน ตลอดจนการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และฐานะของเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ
2. ลดช่องว่างของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างกลุ่มประชากรลงโดยการกระจายรายได้ กระจายความเจริญทางเศรษฐกิจ และขยายบริการสังคม ไปสู่ประชากรในส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นที่ห่างไกล
3. ลดอัตราการเพิ่มประชากรให้เหมาะสม และได้ดุลยภาพกับทรัพยากรของประเทศ และปรับปรุงคุณภาพของประชากรให้สูงขึ้น และให้สอดคล้องกับความต้องการทางสังคมของประเทศ
4. เร่งบูรณะและปรับปรุงการบริหารทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด
5. เพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันประเทศและสนับสนุนความมั่นคงของชาติ

ผลของการพัฒนา

ผลของการพัฒนาเมื่อสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4. สรุปได้ดังนี้

1. ผลจากการเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจ ทำให้ผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้น (GDP) เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.4 ภาวะเงินเฟ้อสูงร้อยละ 11.6
2. มีการขาดดุลการค้าสูงเฉลี่ย 45,000 ล้านบาท/ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 7.6 ของผลผลิตรวมของประเทศ
3. มีความแตกต่างของการกระจายรายได้สูงขึ้น รายได้ต่อหัวของเกษตรกรเพียง 11,464 บาท /ปี ขณะที่อาชีพในสาขาอุตสาหกรรมมีรายได้สูงกว่า สาขาเกษตรถึง 5 เท่า และสาขาบริการมีรายได้สูงกว่า สาขาเกษตรมากกว่า 2 เท่า

4. การวางแผนครอบครัวได้ดี ทำให้อัตราการเพิ่มประชากรเมื่อสิ้นแผน (พ.ศ. 2524) คิดเป็นร้อยละ 2.2 ต่อปี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529)

แนวคิดของแผน

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 นี้ ประเทศไทยต้องประสบภาวะเศรษฐกิจโลกซบเซาติดต่อกันมาตั้งแต่ พ.ศ. 2523 ทำให้ประเทศต้องประสบเงื่อนไข และข้อจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศ การส่งสินค้าไปขายประสบปัญหา และราคาตกต่ำ รัฐบาลจำเป็นต้องใช้นโยบายการเงิน การคลังที่เข้มงวดมาก แนวทางในการพัฒนาของแผนฯ ฉบับที่ 5 จึงเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ เปลี่ยนวิธีการวางแผนแบบเดิมที่ทำเป็นรายโครงการ มาเป็นการวางแผนแบบมีส่วนร่วม และมีการพัฒนาการเชื่อมโยงโครงการ และประสานโครงการเข้าด้วยกัน โดยใช้ระบบการจัดแผนงาน (Programming) และเน้นกลยุทธ์การพัฒนาโดยยึดพื้นที่เป็นหลัก (Area Approach) ในการกำหนดทิศทางและแนวนโยบายการพัฒนาโดยเริ่มจากการสำรวจสภาพปัญหาความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ปัญหา โอกาสการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ ให้มีความชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดแผนงานโครงการเพื่อให้มีผลในการปฏิบัติงาน เช่น การพัฒนาชนบท การแก้ปัญหาความยากจนในชนบทล้าหลัง โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายไว้ชัดเจน การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก การพัฒนาเมืองหลัก เป็นต้น

แนวทางในการพัฒนาได้เปลี่ยนแปลงเป็นเชิงรุกครั้งแรก นอกจากนี้ยังมีการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ กับเอกชนในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ ส่วนแผนเชิงรับ ได้แก่ แนวทางการพัฒนาที่มุ่งให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ การรักษาวินัยและเสถียรภาพทางการเงิน การคลัง แก้ไขปัญหาขาดดุลการค้า

สาระสำคัญของแผน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. พื้นฟูฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ โดยได้กำหนดแนวนโยบายการเงิน การคลังมุ่งเน้นใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเร่งระดมเงินออม ทั้งภาครัฐและเอกชนให้สูงขึ้น 2) สร้างวินัยทางเศรษฐกิจและการเงิน ให้มีการประหยัดและลดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย 3) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของประเทศเพื่อขยายขีดความสามารถในการส่งออกเพื่อหารายได้เข้าประเทศ

2. ปรับโครงสร้าง และเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิต ด้านการเกษตร และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดผลตอบแทนสูงขึ้น ปรับโครงสร้างการเกษตรให้

ความเป็นธรรมกับผู้ผลิตมากขึ้น ปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม ลดการพึ่งพาการนำเข้าส่งเสริมการส่งออก และกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาค

3. การพัฒนาโครงสร้างและกระจายบริการทางสังคม โดยเน้นการลดอัตราการเพิ่มของประชากรควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพประชากรและการพัฒนาจิตใจ ทั้งการเสริมสร้างสังคมให้มีระเบียบ วินัย วัฒนธรรม ศิลธรรม จริยธรรม ตลอดจนการจัดบริการสังคม ให้สามารถสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน และกระจายไปสู่ชนบท

4. แก้ปัญหาความยากจนในชนบทล้าหลัง มุ่งพัฒนาชนบทในพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาที่แล้วมา ให้สามารถช่วยตัวเองได้ในอนาคต แผนพัฒนาชนบทยากจนได้ยึดหลักการพัฒนา โดยให้ความสำคัญแก่พื้นที่ยากจนหนาแน่นก่อน โดยการปรับปรุงให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้นและให้ประชาชนมีบทบาทในการแก้ปัญหาที่พวกเขาเผชิญอยู่ให้มากที่สุด มิใช่รอการช่วยเหลือจากรัฐบาลฝ่ายเดียว โดยรัฐบาลได้ประกาศพื้นที่เป้าหมาย เพื่อการพัฒนาชนบทในการทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย 38 จังหวัด 216 อำเภอ 30 กิ่งอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้

5. ประสานการพัฒนาเศรษฐกิจ และความมั่นคงของชาติ ให้สอดคล้องและสนับสนุนกันให้มากที่สุด โดยเน้น 1) การเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ 2) เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีความจำเป็น ต่อความมั่นคงของประเทศ 3) พัฒนาโครงการขนาดเล็กที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

6. ปฏิรูประบบบริหารงานพัฒนาของรัฐและกระจายสินทรัพย์ โดยการ 1) ปฏิรูประบบบริหารงานพัฒนาของรัฐบาลในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น 2) ระดมเงินทุนจากต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ 3) จัดระบบการประสานงาน ความช่วยเหลือ ระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาติร่วมกัน 4) เร่งรัดการกระจายหุ้นของธุรกิจหลัก ลดการรวมตัวของการถือครองสินทรัพย์ในสถาบันการเงิน ป้องกันการใช้เงินทุนของสถาบันการเงินให้แก่ธุรกิจเฉพาะกลุ่ม

ผลของการพัฒนา

ผลของการพัฒนาเมื่อสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 สรุปได้ดังนี้

1. การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเพิ่มผลิตภัณฑ์รายได้ประชาชาติ ร้อยละ 5.4 ต่อปี ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ 6.6 ต่อปี ทั้งนี้เป็นผลจากความผันผวนของภาวะเศรษฐกิจโลก มีการแข่งขันและกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ อัตราเงินเฟ้อร้อยละ 2.8

2. รายได้ต่อหัวประชากร ต่อปี เพิ่มขึ้นเป็น 20,860 บาท

3. รัฐบาลสามารถจัดโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชากรในเขตชนบทได้หลังจากได้จำนวนมากถึง 12,562 หมู่บ้าน และหมู่บ้านที่มีสภาพความเป็นอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ สามารถพัฒนาตนเองขึ้นมาอยู่ในระดับที่ดีขึ้น
4. ประเทศยังขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เพราะการใช้จ่ายเงินเกินตัวทั้งภาครัฐบาลและเอกชน การเก็บภาษีอากรต่ำกว่าเป้าหมาย ทำให้เกิดการขาดดุลการค้าและขาดดุลงบประมาณ
5. ปริมาณเงินออมลดน้อยลง ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ทำให้รัฐบาล ธุรกิจเอกชน และครัวเรือน มีรายจ่ายมากขึ้น ความสามารถในการลงทุนลดน้อยลง
6. โครงสร้างการผลิตยังอ่อนแอ รายได้หลักของประเทศขึ้นกับสินค้าเกษตรไม่กึ่งชนิดและมีราคาผันผวนตามราคาตลาดโลก นอกจากนี้โครงสร้างการผลิตด้านอุตสาหกรรม ยังต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศทั้งในรูปทุนและวัตถุดิบ ซึ่งส่งผลทำให้การค้าขาดดุลสูงขึ้น
7. การเพิ่มขึ้นของแรงงานมีมาก โดยเฉพาะปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษา
8. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการบุกรุกทำลายป่ามีมากขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534)

แนวคิดของแผน

เริ่มให้ความสำคัญกับการวางแผนจากระดับล่างสู่บน (Bottom up Planning) เป็นการพิจารณาความต้องการ และปัญหาในระดับพื้นที่ ขึ้นมาสู่การดำเนินนโยบายและทิศทางการพัฒนาในภาพรวม เป็นการวางแผนที่ให้ความสำคัญ กับการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนต่างๆ ในระดับล่าง มีการเปลี่ยนระบบการวางแผน แบบสาขางาน เป็นแบบแผนงาน แนวทางในการพัฒนามุ่งเน้น การปรับระบบการพัฒนาเพื่อให้ประเทศ สามารถออกไปแข่งขันในต่างประเทศได้

สาระสำคัญของแผน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. เพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด การพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ให้ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี
2. ปรับปรุงระบบการผลิต การตลาดและยกระดับคุณภาพปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

3. การกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบทมากขึ้นและสร้างความเท่าเทียมในสังคม โดยกำหนดแผนงานพัฒนาพื้นที่เฉพาะ เช่น แผนงานการพัฒนาเมืองและเขตเศรษฐกิจใหม่ แผนงานการพัฒนาชนบท

4. เน้นคุณภาพและประสิทธิภาพในการบริหารงานทั้งภาครัฐและเอกชนนอกจากนี้ยังได้กำหนดแผนงานหลักที่ให้ความสำคัญดังต่อไปนี้

4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจส่วนรวม ที่จะทำให้ระบบการผลิต เพื่อการส่งออกและการท่องเที่ยว

4.2 แผนพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพคนและเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพและเสริมสร้างความสงบสุขในสังคม

4.3 แผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและพัฒนาแหล่งน้ำ ทำแผนแม่บทของอุทยานแห่งชาติ

4.4 แผนพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ที่จำเป็นในการพัฒนาประเทศ

4.5 แผนปรับปรุงกลไกการให้บริการของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็ว โดยให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการบางส่วน

4.6 แผนพัฒนารัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารหรือช่วยลงทุน

4.7 แผนพัฒนาบริการพื้นฐานและกิจการสาธารณูปโภค ให้ได้มาตรฐานสากล สะดวก และรวดเร็ว

ผลของการพัฒนา

ผลของการพัฒนาเมื่อสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 สรุปได้ดังนี้

1. เศรษฐกิจมีการขยายตัวสูง ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.9
2. ฐานะการเงินการคลังมีขึ้น มีสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 47.4 ในปี พ.ศ. 2530 เป็นร้อยละ 67.4 ในปี พ.ศ. 2534
3. เงินคงคลังของประเทศเพิ่มขึ้นจาก 11,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2530 เป็น 184,000 บาทในปี พ.ศ. 2534
4. รายได้ต่อหัวประชากร เพิ่มสูงขึ้นเป็น 41,000 บาท / คน / ปี
5. สัดส่วนความยากจน ลดลงจากร้อยละ 20.6 ในปี พ.ศ. 2530 เป็นร้อยละ 10.5 ในปี พ.ศ. 2534

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539)

แนวคิดของแผน

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) เศรษฐกิจของไทยมีการเจริญเติบโตสูงถึงร้อยละ 11 ต่อปี ซึ่งนับว่าสูงมาก ทำให้คนไทยมีรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ขณะเดียวกันได้ก่อให้เกิดความไม่สมดุลตามมา เช่น ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างภาคชนบทกับเมือง ระหว่างกลุ่มอาชีพ ปัญหาการขาดแคลนบริการพื้นฐาน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางการพัฒนาในแผน ฯ ฉบับที่ 7 จึงกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศให้เป็นรากฐานของการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งทำได้โดยการกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาให้ทั่วถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม เริ่มให้ความสำคัญกับแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development)

สาระสำคัญของแผน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. รักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมให้การเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ โดยการกำหนดให้เศรษฐกิจส่วนรวมขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.2 ต่อปี รายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นจาก 41,000 บาท ในปี พ.ศ. 2534 เป็น 71,000 บาท ในปีสุดท้ายของแผน (พ.ศ. 2539)

2. กระจายรายได้และกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาค และชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยตั้งเป้าหมายที่จะลดสัดส่วนประชากรที่อยู่ได้ชีวิตเส้นความยากจนให้เหลือต่ำกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2539

3. เร่งรัดและพัฒนาทรัพยากร คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยตั้งเป้าหมายที่จะลดอัตราการเพิ่มของประชากรให้เหลือ ร้อยละ 1.2 ในปี 2539 และขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก 6 ปี เป็น 9 ปี จัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรด้านป่าไม้ ดิน น้ำ และชายฝั่งให้สมบูรณ์ โดยสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ตลอดจนการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และลดปัญหามลพิษต่างๆ โดยนำหลักการที่ว่า “ผู้สร้างมลพิษจะต้องเป็นผู้รับภาระในการบำบัดและกำจัดมลพิษโดยประกาศใช้ พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อม ในปี พ.ศ. 2536

ผลของการพัฒนา

ผลของการพัฒนาเมื่อสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 สรุปได้ดังนี้

1. การขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 7.9 ต่อปี รายได้ต่อหัวประชากรต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 49,476 บาท / คน ในปี พ.ศ. 2535 เป็น 70,512 บาท / คน ในปี 2538 เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่ดีอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 4.8 ต่อปี
2. อัตราความยากจนของประเทศลดลง ในปี พ.ศ. 2535 ประเทศไทยมีจำนวนคนยากจนคิดเป็นร้อยละ 23.2 ของประชากรทั้งประเทศ เมื่อสิ้นแผนฯ ฉบับที่ 7 สัดส่วนของคนยากจนลดลงเหลือร้อยละ 11.4 ในปี พ.ศ. 2539 กลุ่มคนที่มีรายได้สูงสุด มีรายได้มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุด 15.1 เท่าในปี พ.ศ. 2535 ได้ลดลงเหลือเพียง 14.8 เท่าในปี พ.ศ. 2537
3. เด็กจบการศึกษาภาคบังคับและเรียนต่อในระดับ มัธยมมีมากขึ้น จากร้อยละ 56.3 ในปี พ.ศ. 2535 เป็นร้อยละ 85.5 ในปี พ.ศ. 2539 อัตราการเพิ่มของประชากร เหลือเพียงร้อยละ 1.1 ต่อปี (เป้าหมายตั้งไว้ร้อยละ 1.2)
4. การลงทุนขยายตัว ร้อยละ 10 โดยเฉพาะโครงการลงทุนขนาดใหญ่ภาคเอกชน มีมูลค่า 318,000 ล้านบาท โครงการขยายบริการพื้นฐานภาครัฐบาลมูลค่ากว่า 70,000 ล้านบาท แต่ยังมีปัญหาด้านการออมในประเทศการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด
5. มูลค่าการส่งออกอยู่ในระดับสูงถึง 1 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดของเศรษฐกิจที่มีมูลค่า 4 ล้านบาท

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544)

แนวคิดของแผน

การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ผ่านมา (แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 – 7) ส่วนใหญ่ มุ่งเน้น การขยายตัวทางเศรษฐกิจ มีการเร่งรัดการใช้ปัจจัยการผลิตและทรัพยากร เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมและการผลิตเพื่อส่งออก ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 กระแสการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมโลก โดยเฉพาะระบบข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ประชาชนสามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็วและมีโอกาสในการแสวงหาความรู้ได้มากขึ้น ในหลากหลายรูปแบบที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน การพัฒนาที่มุ่งเน้น แต่ด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว อาจก่อให้เกิดปัญหาในหมู่ประชาชนได้ในระยะยาว โดยเฉพาะการพัฒนาที่มีการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ขาดการวางแผนการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาระหว่างมนุษย์และชาติในอนาคต

แนวความคิดในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 นี้ ได้มีสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากแนวคิดเดิมในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา อยู่ 3 ประเด็น

1. การจัดทำแผนพัฒนาฯ ได้ปรับเปลี่ยน จากการเป็นแผนราชการ (Bureaucratic Approach) ที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติเป็นผู้จัดทำมาเป็นแผนที่มีการระดมความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกฝ่าย ทุกสาขาอาชีพมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ตั้งแต่เริ่มต้น (Participatory Approach)

2. การระดมความคิดเห็นจากทุกภูมิภาคของประเทศ โดยการกระจายการวางแผนไปสู่ภูมิภาค เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการพัฒนา ตามความต้องการของประชาชน โดยการจัดสัมมนา ระดมความคิดเห็น ในการทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ถึง 10 ครั้ง จัดในภูมิภาค 8 ครั้ง กลุ่มจังหวัด กรุงเทพฯ และปริมณฑล 1 ครั้ง และครั้งสุดท้าย เป็นการสัมมนานำผลสรุปทั้ง 9 ครั้งมาถ้ลั่นกรอง และสังเคราะห์ทำเป็นแผนฉบับรวม

3. เป็นแผนพัฒนาฯ ที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา การให้ทุกคนในสังคมได้รับการพัฒนา เต็มตามศักยภาพ มีภูมิปัญญาและความคิด มีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุกมิติ โดยการพัฒนาที่มุ่งเน้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและสามารถแข่งขันในตลาดโลก ได้ โดยไม่ทิ้งความเป็นแบบบูรณาการ มีการกำหนดเป็นเป้าหมายสังคมไทยพึงปรารถนาในอนาคต เพื่อให้คนไทยดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ครอบคลุมอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ส่วนการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น เป็นเพียงเครื่องมือของการพัฒนาคน ไม่ควรถือเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา

สาระสำคัญของแผน

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มีสาระสำคัญซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

1. การพัฒนาคนในทุกกลุ่มอาชีพ ทุกเพศ ทุกวัย (Development of the people) โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส สตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ซึ่งทำได้โดยการปฏิรูประบบการศึกษา ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของคนมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา การศึกษาที่มุ่งเน้น กระบวนการสร้างปัญญา ในด้านของการใช้แรงงาน ต้องให้ความสำคัญ กับแรงงานสัมพันธ์ เปิดโอกาส ให้แรงงานเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น ไม่มองแรงงานเป็นเพียงปัจจัยการผลิต ปฏิรูประบบ สาธารณสุขปรับเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นการรักษาโรคเป็นการป้องกันโรค และส่งเสริมสุขภาพมากขึ้น

2. การสร้างขีดความสามารถทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง เพื่อให้สังคมและประชาชนมีความ เป็นอยู่ที่ดี (Development for the people) โดยปฏิรูประบบเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้าน ของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการสร้างความสำเร็จเติบโต ทางเศรษฐกิจ ควรมีความเหมาะสม โดยการผสมผสานมิติทางสังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเข้าไป ในมิติทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงต้นทุนทางสังคมและต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ในผลลัพธ์ที่ได้

3. การส่งเสริมให้คนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา (Development by the people) สร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ชุมชน ให้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งในด้านการวางแผน การตัดสินใจ

4. การปรับปรุงระบบบริหาร การจัดการ โดยการปฏิรูประบบราชการให้กะทัดรัดและมีประสิทธิภาพ กระจายอำนาจการบริหารและสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา

5. การจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบไปด้วย การฟื้นฟู อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และป้องกันสภาวะแวดล้อม ในเมืองและชนบท เปิดโอกาสให้ประชาชนชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมบริหาร จัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นำหลักทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม

อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง (ปัญหาเริ่มเกิดเมื่อกลางปี พ.ศ. 2539) ซึ่งเกิดผลกระทบ ดังนี้

1. ฐานะดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากโครงสร้างการลงทุนของประเทศต้องอาศัยการนำสินค้าทุนและวัตถุดิบจากต่างประเทศเมื่อยอดการส่งออกเริ่มซบเซา ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา และรายได้จากการท่องเที่ยวชะลอตัวลงมาก ทำให้เกิดการขาดดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดรุนแรง เป็นร้อยละ 8.1

2. ภาวะเงินเฟ้อ เฉลี่ยร้อยละ 5.9 ซึ่งเป็นผลมาจากเติบโตของเศรษฐกิจฟองสบู่

3. ฐานะทุนสำรองระหว่างประเทศลดลงมากเหลือเพียง 0.8 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งมีผลต่อความเชื่อมั่นของค่าเงินบาท

4. ค่าเงินผันผวนรุนแรง หลังประกาศปรับเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยน เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงโดยตลอด ทำให้ภาวะหนี้ต่างประเทศของภาคเอกชนเพิ่มสูงขึ้น

5. ปัญหาสถาบันการเงิน โดยรัฐบาลประกาศระงับการดำเนินกิจการของบริษัทเงินทุน 58 แห่ง ส่งผลให้โครงการกู้ยืมไม่สามารถดำเนินการต่อได้ เพราะขาดสภาพคล่อง นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นต่อระบบสถาบันการเงิน ทำให้เงินทุนไหลออกอย่างต่อเนื่อง

6. ภาวะการคลัง ภาครัฐบาลเริ่มขาดดุล จากที่เคยเกินดุลติดต่อกันมาในช่วง พ.ศ. 2531 – พ.ศ. 2539 รัฐบาลไม่สามารถจัดเก็บรายได้ได้ตามเป้าหมาย ส่งผลให้ขาดดุลเงินสดเป็นจำนวน 31.1 พันล้านบาท

7. การลงทุนภาคการผลิตหยุดชะงักในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ธุรกิจเอกชนประสบปัญหาการเงินจนต้องปรับลดกำลังการผลิต ลดการจ้างงานและเลิกการจ้างงานและเลิกการจ้างงานส่งผลกระทบต่อการลงทุน การผลิตอุตสาหกรรม การอุปโภคบริโภค

จากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยรุนแรงมากคณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2540 มอบให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ต้องปรับแผนฯ ใหม่รวม 4 ประการ ได้แก่

1. การปรับกรอบเศรษฐกิจมหภาคและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยมีการปรับเป้าหมายเศรษฐกิจส่วนรวมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป การสร้างความเชื่อมั่นในภาคการเงินและการรักษาวินัยทางการคลังอย่างเข้มงวด และเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อย่างต่อเนื่องรวมถึงการพัฒนาระบบข้อมูลเตือนภัยทางเศรษฐกิจ เพื่อใช้ในการตัดสินใจ

2. การลดผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจต่อการพัฒนาคนและสังคม โดยเฉพาะการลดผลกระทบจากการว่างงานในเมืองและชนบท การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และการแก้ไขปัญหาทางสังคม ตลอดจนการบริหารจัดการ การปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูประบบสาธารณสุขและระบบสวัสดิการในสังคม

3. การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โครงสร้างการผลิตภาคเกษตร และอุตสาหกรรม การสร้างความสมดุลระหว่างการผลิตกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเพิ่มขีดความสามารถของภาคบริการ เพื่อเป็นแหล่งการจ้างงานการพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน

4. การปรับระบบบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและบริหารงาน การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบราชการต้องปรับการบริหารจัดการใหม่ ไม่ควรมุ่งเน้นการขอเงินงบประมาณ และอัตราค่าจ้าง ซึ่งเป็นลักษณะการเรียกร้อง (Requirement) โดยเปลี่ยนมาใช้ระบบบริหารจัดการ (Management) ที่ดีมากขึ้น

ผลของการพัฒนา

ผลของการพัฒนาเมื่อสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพของคนไทยและสภาพแวดล้อมทางสังคม สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ (UNDP) ได้รายงานผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ปี พ.ศ. 2543 ของประเทศทั่วโลก การจัดอันดับตามดัชนีพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development Index) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการแก่ 1) อายุขัยเฉลี่ยของประชากร 2) อัตราการรู้หนังสือและการเข้าเรียน 3) ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว ซึ่งในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 67 ปี พ.ศ. 2543 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 66 โดยเพศชาย มีอายุขัยเฉลี่ย เพิ่มขึ้นเป็น 71 ปี และเพศหญิงมีอายุขัยเฉลี่ยร้อยละ 100 จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยของคนไทย เพิ่มขึ้นเป็น 7.8 ปี ซึ่งสูง

กว่า ปี พ.ศ. 2535 ซึ่งมีจำนวนปีเฉลี่ย 6.4 ปี แต่ถ้าเปรียบเทียบกับประเทศในเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี และสิงคโปร์ จำนวนปีการศึกษาโดยเฉลี่ย 9 – 11 ปี (พ.ศ. 2540)

2. สถานการณ์ด้านแรงงานจ้างงาน จากวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540 ทำให้การจ้างงานลดลงและมีการว่างงานสูงขึ้น รัฐบาลได้พยายามกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยมาตรการต่างๆ ทำให้ปัญหาการว่างงานลดลงจากจำนวน 0.99 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2542 เหลือจำนวน 0.81 ล้านคนในปี พ.ศ. 2543 จำนวนผู้มีงานทำในปี พ.ศ. 2543 มีการศึกษา ไม่เกินระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 68.42

3. จำนวนคนลดลงจาก 17.9 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2531 เหลือ 6.8 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2539 และสูงเพิ่มขึ้นเป็น 7.9 ล้านคน และ 9.9 ล้านคน ในช่วงปี พ.ศ. 2541 , 2542 ตามลำดับ ซึ่งเป็นช่วงประเทศประสบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ จากปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา จำนวนคนจนลดลงเป็นลำดับ เหลือ 6.2 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2545 ช่องว่างความยากจนและความรุนแรงของปัญหาความยากจน จากปี พ.ศ. 2531 – 2545 มีแนวโน้มลดลง ยกเว้นช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2542 ที่ความยากจน และความรุนแรงของปัญหาความยากจนสูงขึ้น ปี พ.ศ. 2545 มีจำนวนคนจน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.8 ช่องว่างความยากจน 2.4 และความรุนแรงของปัญหาความยากจนเหลือ 0.9 โดยมีเส้นความยากจนคิดเป็น 922 บาท/คน/เดือน

4. อัตราเงินเฟ้อปรับตัวลดลงจากร้อยละ 8.1 ในปี พ.ศ. 2541 เป็นร้อยละ 1.6 ในปี พ.ศ. 2543 ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 14.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2539 เป็นเกิดดุล 9.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2543 โดยมีมูลค่าการส่งออกสูงขึ้นเป็น 67.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ การนำเข้ามูลค่า 62.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ฐานเงินทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 32.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งคิดเป็นมูลค่าการนำเข้าได้ 4.9 เดือน หนี้ระยะสั้นลดลง เหลือ 14.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

5. ในด้านการพัฒนาประชาธิปไตย มีการสร้างระบบการทำงาน และระบบการตรวจสอบที่รัดกุม เป็นอิสระและโปร่งใส เช่น การกลั่นกรองเลือกสรรคนดีเข้าสภาการใช้อำนาจรัฐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐการปราบปรามและกำหนดบทลงโทษผู้กระทำผิด การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิรับรู้ข่าวสารทางราชการ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2540) ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นจำนวน 8 องค์กร ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบอำนาจรัฐ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ยุติธรรม ซึ่งปัจจุบันได้จัดตั้งองค์กรครบทั้ง 8 องค์กร ได้แก่

5.1 สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

5.2 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.)

5.3 ศาลรัฐธรรมนูญ

5.4 ศาลปกครอง

- 5.5 สำนักงานตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- 5.6 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 5.7 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- 5.8 สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

6. มีการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ โดยการปรับเปลี่ยนบทบาท ภารกิจ วิธีการบริหารงานภาครัฐ เช่นการปรับปรุงโครงสร้างภายในหน่วยราชการ การแปรรูปหน่วยราชการเป็นองค์กรมหาชน เช่นโรงพยาบาลบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร การปรับเปลี่ยนระบบงานงบประมาณและการเงินไปสู่การมุ่งเน้นผลงาน (Performance based Budgeting) ซึ่งระบบงบประมาณเดิมให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากร (Inputs) และเข้มงวดการเบิกจ่ายงบประมาณ ในขณะที่ระบบใหม่จะให้ความสำคัญกับผลผลิตและผลลัพธ์ (Outputs and Outcome) รวมทั้งระบบการบริหารที่มีความรับผิดชอบ มีความโปร่งใส มอบและกระจายอำนาจการจัดทำและบริหารงบประมาณแก่หน่วยปฏิบัติด้วยการจัดสรรงบประมาณ ให้เป็นก้อน (Block grant) โดยกำหนดให้หน่วยปฏิบัติต้องปรับปรุงการทำงาน 7 ประการ ได้แก่ 1) การวางแผนงบประมาณ 2) การคำนวณต้นทุนของผลผลิต 3) การบริหารจัดการซื้อจัดจ้าง 4) การควบคุมงบประมาณ 5) การบริหารทรัพย์สิน 6) การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน 7) การตรวจสอบภายใน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549)

แนวคิดของแผน

การพัฒนาประเทศไทยในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมาชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดดุล โดยประสบผลสำเร็จทางด้านปริมาณ แต่ขาดความสมดุลด้านคุณภาพโครงสร้างของระบบต่าง ๆ ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ระบบกฎหมายยังล้าหลังปรับไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ขาดความยืดหยุ่นและไม่ตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ๆ นอกจากนี้สังคมไทยตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยม ขาดการกลั่นกรองและเลือกใช้วัฒนธรรมสมัยใหม่จากต่างประเทศได้อย่างเหมาะสม ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางด้านศีลธรรมและสังคมมากขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นจุดอ่อนที่สำคัญ ที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เป็นแผนที่ดำเนินการในช่วงเปลี่ยนผ่าน (Transition Period) ช่วงหนึ่งของประเทศ ที่จำเป็นต้องปฏิรูประบบเศรษฐกิจและสังคมที่ยังไม่ได้ดำเนินการ และคั่งค้างมาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยมุ่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้หลุดพ้นภาวะวิกฤต และสร้างพื้นฐานให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศมีความเข้มแข็ง มีเสถียรภาพ มีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและสามารถพึ่งตนเองได้ แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้ัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวการปฏิบัติของประชาชนได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับประเทศ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณความมีเหตุผลซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง ในการนำหลักวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการทำงาน และดำเนินชีวิต ด้วยความอดทน มีสติปัญญา แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 นี้มีจุดมุ่งเน้นที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีคุณภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนไทยมีความสุข สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยกำหนดสังคมที่พึงประสงค์ ควรเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ

- 1) สังคมคุณภาพ
- 2) สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้
- 3) สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรกัน

สาระสำคัญของแผน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ซึ่งได้สรุปสาระสำคัญไว้ดังนี้

1. เพื่อเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกัน สร้างความเข้มแข็งของภาคของเงิน ความมั่นคงและเสถียรภาพของฐานะการคลัง ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อให้เศรษฐกิจระดับฐานรากมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ตลอดจนเพิ่มสมรรถนะของระบบเศรษฐกิจโดยรวมให้สามารถแข่งขันได้และก้าวทันเศรษฐกิจยุคใหม่

2. เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง ยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก โดยการพัฒนาคุณภาพคน ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูประบบสุขภาพ สร้างระบบคุ้มครองความมั่นคงทางสังคม รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเครือข่ายชุมชน ให้เกิดการเชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืนมีการดูแลสุขภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสังคมไทย

3. เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทุกระดับ เป็นพื้นฐานให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เน้นการปฏิรูประบบบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐกิจเอกชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา การสร้างระบบการเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคม และลดการทุจริตประพฤติมิชอบ

4. เพื่อแก้ปัญหาความยากจน เพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเองให้ได้รับโอกาสในการศึกษาและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรมและทั่วถึงสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ ยกกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับกลไกภาครัฐให้เอื้อต่อการแก้ปัญหา

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ในการดำเนินงานในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สนับสนุนและเชื่อมโยงกัน 3 กลุ่มยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง การสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม

1. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดี เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการผลักดันทุกยุทธศาสตร์ โดยให้ความสำคัญกับ

1.1 การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส โดยปรับปรุงโครงสร้างลดขนาด และปรับบทบาทให้สอดคล้องกับระบบราชการแนวใหม่ มีระบบข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีเอกภาพ และเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันมีระบบการทำงานที่ลดความซ้ำซ้อน ระบบงบประมาณเป็นแบบมุ่งผลลัพธ์ รวมทั้งปรับปรุงระบบกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคมภายใน และภายนอกประเทศ

1.2 การกระจายภารกิจและความรับผิดชอบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างโปร่งใส ควบคู่กับการเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคม

1.3 การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบทั้งในภาคการเมือง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้มีส่วนร่วมตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ

1.4 การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลทุกภาคส่วนในสังคมโดยสนับสนุนองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ และสนับสนุนบทบาทสื่อในการตรวจสอบนักการเมืองและข้าราชการ เพื่อระบบการเมืองที่โปร่งใส สร้างจิตสำนึกของข้าราชการ นักธุรกิจ และประชาชนให้มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

1.5 การเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีของภาคเอกชน ให้มีความโปร่งใส มีระบบการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค

1.6 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน โดยสร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้อง และมีคุณภาพให้เป็นภูมิคุ้มกัน สร้างจิตสำนึกให้ดำเนินชีวิต โดยยึดทางสายกลาง ความพอเพียง มีคุณธรรม มีวินัย และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นรากฐานที่ดีของสังคม

กลุ่มที่สอง การเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม

2.1 การพัฒนาคนให้มีคุณภาพและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยปฏิรูประบบสุขภาพ ปฏิรูปการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ยกย่องทักษะฝีมือของคนไทยให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับ โครงสร้างการผลิตและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถคิดเป็นทำเป็นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มี คุณธรรม มีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ

2.2 การส่งเสริมให้คนมีงานทำ โดยมุ่งสร้างผู้ประกอบการอาชีพส่วนตัวและผู้ประกอบ ขนาดเล็ก กระจายโอกาสการมีงานทำในทุกๆ พื้นที่ทั่วประเทศ และส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานใน ต่างประเทศ เพื่อขยายตลาดแรงงานใหม่ๆ ให้แก่แรงงานไทย

2.3 การปรับปรุงระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั่วถึงและ เป็นธรรม

2.4 การป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ร่ง บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา ปราบปรามอย่างจริงจัง ตลอดจนประสานความร่วมมือกับ ต่างประเทศเพื่อสกัดกั้น

2.5 การส่งเสริมบทบาทครอบครัว องค์กรทางศาสนา โรงเรียน ชุมชน องค์กรพัฒนา เอกชน อาสาสมัคร และสื่อมวลชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

3. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับ

3.1 การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่ เน้นการ พัฒนาระบบการชุมชนเข้มแข็งให้เป็นฐานรากที่มั่นคงของสังคม

3.2 การแก้ปัญหาคความยากจนในชนบทและเมืองภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุก ภาคส่วนในสังคม

3.3 การสร้างความเชื่อมโยงของการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูล เพื่อกระจาย โอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้เท่าเทียมกัน

3.4 การจัดการพื้นที่เชิงบูรณาการที่ยึดพื้นที่ภารกิจและการมีส่วนร่วม และเตรียมความ พร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้คนดีและระบบดี

4. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับ

4.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดย ปรับปรุงแก้ไขและกระบวนการจัดการเชิงบูรณาการที่เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของคนไทยให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของชาติ

4.2 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยคุ้มครองและกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์เพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ โดยจัดทำแผนหลักในการฟื้นฟูชายฝั่งทะเล ความหลากหลายทางชีวภาพ และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพ พื้นที่ทรัพยากรดินให้สามารถใช้ประโยชน์ รวมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด

4.3 การอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว ให้เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน โดยรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรม โบราณคดี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.4 การบริหารจัดการปัญหามลพิษอย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมการพัฒนาระบบกำจัดของเสียอันตราย พัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษให้ได้มาตรฐานสากล

กลุ่มที่สาม การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้าสู่สมดุลและยั่งยืน

5. ยุทธศาสตร์การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวม ให้ความสำคัญกับ

5.1 การดำเนินนโยบายการเงินเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อวิกฤตเศรษฐกิจและช่วยกระจายความเจริญและเป็นธรรม โดยการดูแลสภาพคล่องและรักษาเสถียรภาพด้านราคาแลกเปลี่ยนที่เหมาะสม

5.2 การดำเนินนโยบายการคลังและสร้างความมั่นคงของฐานะการคลังและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยเพิ่มการใช้จ่ายและใช้มาตรการภาษีสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจ

5.3 การเตรียมความพร้อมของเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศ ให้มีภูมิคุ้มกันจากผลกระทบของเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยเน้นการเจรจาต่อรองทางการค้า และประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ

6 ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ให้ความสำคัญกับ

6.1 การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและการค้า เพื่อสร้างฐานการผลิตในประเทศให้เข้มแข็ง พึ่งพาตนเอง และสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ โดยพัฒนาคุณภาพคน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

6.2 เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับคุณภาพโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเพิ่มสมรรถนะภาคการผลิตและบริการ โดยใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่ได้พัฒนาให้อยู่ในระดับมาตรฐาน

6.3 การผลักดันขบวนการเพิ่มผลผลิตของประเทศ โดยพัฒนากลไกในการเพิ่มผลผลิตพัฒนาเครือข่ายประสานความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และประชาชน

6.4 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และระบบสหกรณ์ เป็นรากฐานในการสร้างรายได้ของประเทศ

6.5 ปรับปรุงระบบเจรจา และความร่วมมือในเวทีระหว่างประเทศ เพื่อสร้างเอกภาพในการเจรจาทางการค้า และเสริมสร้างอำนาจต่อรองในเวทีเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว

6.6 ส่งเสริมการค้าและบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงานและกระจายรายได้ โดยพัฒนาการท่องเที่ยว เพิ่มการจ้างงาน และการกระจายรายได้สู่ชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ และพัฒนาบริการที่มีศักยภาพใหม่ๆ ซึ่งรวมไปถึงวิถีชีวิตสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้าน ตลอดจนการส่งเสริมไทยเที่ยวไทย และการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

7. ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้มีความสำคัญกับ

7.1 การประยุกต์ใช้และการพัฒนาเทคโนโลยี โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับคุณภาพสินค้า กระตุ้นการพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีของตนเอง เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และลดการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

7.2 การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ตามหลักวิทยาศาสตร์ การรู้เท่าทันโลก และการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งปริมาณและคุณภาพ

7.3 การยกระดับการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อช่วยสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

7.4 การบริหารการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มุ่งประสิทธิผลให้นำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ได้

การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

การแปลงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพโดย

1. เริ่มจากกระบวนการสร้างความเข้าใจในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 พร้อมกับการสร้างองค์ความรู้ สร้างสภาวะผู้นำในการบริหารการเปลี่ยนแปลง และขยายเป็นเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคี การพัฒนาอย่างกว้างขวาง จัดให้มีเวทีเรียนรู้ มีการรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบในหลากหลายรูปแบบ

2. ต้องมีการบริหารยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 พร้อมกับการจัดทำแผนการจัดทรัพยากรภาครัฐ เพื่อชี้แนะทิศทางการลงทุน ควบคู่ไปกับการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับและสอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

2.1 จัดทำแผนแม่บท หรือแผนหลัก ซึ่งมีลักษณะเป็นแผนเฉพาะเรื่องอย่างเป็นทางการ ที่ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือระหว่างหลายหน่วยงานและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมดำเนินการอย่างบูรณาการโดยมีระยะเวลาประมาณ 5 ปี

2.2 จัดทำแผนปฏิบัติการ ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น ตลอดจนแผนปฏิบัติการระดับกระทรวง ทบวง กรม ที่มีการประสานงานในแนวราบระหว่างหน่วยงานและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ภายใต้หลักการที่ยึดพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วมโดยมีระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี มีรายละเอียดครบ การลงทุน แผนงาน โครงการต่างๆ มีการจัดลำดับความสำคัญและมีแนวทางในการติดตามประเมินผล

3. เร่งปรับปรุงกลไกและบทบาทของหน่วยงานกลางให้สนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยปฏิบัติ และที่สำคัญที่สุดต้องการปรับระบบการจัดสรรงบประมาณที่เน้นผลสัมฤทธิ์ กระจายสู่ท้องถิ่นชุมชนอย่าง สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ

4. ภาครัฐต้องสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในโครงการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ เพื่อลดความขัดแย้งในสังคม ขณะเดียวกันต้องพัฒนาระบบและกลไก ติดตามประเมินผล สร้างดัชนีชี้วัดระดับต่างๆ ตลอดจนพัฒนาระบบฐานข้อมูล และโครงข่ายข้อมูล ข่าวสารในทุกกระดับ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ได้ัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญา นำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์ รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยให้ ความสำคัญกับการแก้ปัญหาจากวิกฤตเศรษฐกิจให้ลุล่วง และสร้างฐานเศรษฐกิจภายในประเทศให้ เข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ขณะเดียวกันมุ่งการพัฒนาที่สมดุลทั้ง ด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีกินดีมีสุข ของคนไทยผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 สรุปได้ว่า ประสบความสำเร็จที่น่า พอใจ เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี เสถียรภาพทาง เศรษฐกิจปรับตัวสู่ความมั่นคง ความยากจนลดลง ขณะเดียวกันระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น มาก อันเนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้างสุขภาพอนามัย การมีหลักประกันสุขภาพที่มีการปรับปรุง ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของประเทศ และการลดลงของปัญหาเสพติด แต่เศรษฐกิจไทยยังไม่เข้มแข็งและอ่อนไหวต่อความผันผวนของปัจจัยภายนอก ขณะที่ยังมีปัญหา ด้านคุณภาพการศึกษาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและ ความโปร่งใสในการบริหารจัดการของภาครัฐ ที่ยังต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิสัยทัศน์ประเทศไทย

มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบคลุมอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

พันธกิจ

เพื่อให้การพัฒนาประเทศไทยในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เห็นควรกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศ ดังนี้

1. พัฒนาคคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม นำความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีสุขภาพที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้ดุลยภาพของความหลากหลายทางวัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม มุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงจากความผันผวนของสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ บนพื้นฐานการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ มีระดับการออมที่พอเพียง มีการปรับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม ใช้จุดแข็งของความหลากหลายทางชีวภาพและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ควบคู่กับการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ และการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ พลังงาน กฎกติกา และกลไกสนับสนุนการแข่งขันและกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม
3. ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นธรรม และมีการสร้างสรรคคุณค่า สนับสนุนให้ชุมชนมีองค์ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อคุ้มครองฐานทรัพยากรคุ้มครองสิทธิและส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากร ปรับแบบแผนการผลิตและการ

บริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรักษาผลประโยชน์ของชาติจากข้อตกลงพหุภาคีระหว่างประเทศ

4. พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มุ่งสร้างกลไกและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ทุกภาคี ควบคู่กับการเสริมสร้างความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม รับผิดชอบต่อสาธารณะ มีการกระจายอำนาจและกระบวนการทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ทรัพยากร

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่ประเทศไทยจะต้องปรับตัวในอนาคต ในการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้คู่คุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องที่ขับเคลื่อนด้วยการเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา เสริมสร้างบริการสุขภาพอย่างสมดุลระหว่างการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ และสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นำไปสู่การพึ่งตนเองและลดปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ

3. เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่า (Value Creation) ของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตเพื่อทำให้มูลค่าการผลิตสูงขึ้น

4. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน (Safety Net) และระบบบริหารความเสี่ยงให้กับภาคการเงิน การคลัง พลังงาน ตลาดปัจจัยการผลิต ตลาดแรงงาน และการลงทุน

5. เพื่อสร้างระบบการแข่งขันด้านการค้าและการลงทุนให้เป็นธรรม และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศ รวมทั้งสร้างกลไกการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ประชาชนในทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรม

6. เพื่อเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ ควบคู่กับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศและดำรงชีวิตของคนไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งสร้างกลไกในการรักษาผลประโยชน์ของชาติอย่างเป็นธรรมและอย่างยั่งยืน

7. เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน และขยายบทบาทขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่กับการเสริมสร้างกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

เป้าหมาย

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ดังนี้

1. เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคน ให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยเพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น 10 ปี พัฒนากำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเพิ่มเป็นร้อยละ 60 และเพิ่มสัดส่วนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเป็น 10 คนต่อประชากร 10,000 คน ลดปัญหาอาชญากรรมลงร้อยละ 10 และลดอัตราเพิ่มของการเจ็บป่วยด้วยโรค เพื่อให้อายุคาดหมายของคนไทยสูงขึ้นเป็น 80 ปี

2. เป้าหมายการพัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน โดยพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนชุมชนไปใช้ประกอบการจัดสรรงบประมาณ ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และขยายโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน การมีส่วนร่วม และลดสัดส่วนความยากจนลงเหลือร้อยละ 4 ภายในปี 2554

3. เป้าหมายด้านเศรษฐกิจ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความสมดุลและยั่งยืน โดยให้ภาคการค้าระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 75 ภาคการผลิตเกษตรและอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15 อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยร้อยละ 3.0 – 3.5 ต่อปี สัดส่วนหนี้สาธารณะไม่เกินร้อยละ 50 การใช้พลังงานเฉลี่ยไม่เกิน 1:1 การใช้พลังงานหมุนเวียนเป็นร้อยละ 8 และการลดการใช้ น้ำมันในภาคการขนส่งให้เหลือร้อยละ 30 รายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 20 ไม่เกิน 10 เท่าของรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 และสัดส่วนผลผลิตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40

4. เป้าหมายการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยให้มีพื้นที่ป่าไม้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 33 เป็นพื้นที่อนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 18 รักษาพื้นที่ทางการเกษตรไว้ไม่น้อยกว่า 31,000,000 ไร่ และรักษาคุณภาพน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85 คุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน โดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดเล็ก ต้องมีค่าเฉลี่ย 24 ชม. ไม่เกิน 120 มก./ลบ.ม. อัตราการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ต่อประชากรลดลงร้อยละ 5 ไม่เกิน 3.5 ตัน / คน / ปี

ควบคุมอัตราการผลิตขยะไม่ให้เกิน 1 กก./คน/วัน และของเสียอันตราย ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 80

5. เป้าหมายด้านธรรมาภิบาล มุ่งให้ธรรมาภิบาลของประเทศดีขึ้น มีคะแนนภาพลักษณ์ของความโปร่งใสอยู่ที่ 5.0 ระบบราชการมีขนาดที่เหมาะสม โดยลดกำลังคนภาครัฐการให้ได้ร้อยละ 10 และมีการดำเนินงานที่คุ้มค่าเพิ่มขึ้น รวมทั้งธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจเอกชนเพิ่มขึ้น ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในด้านการจัดเก็บรายได้ การพึ่งพาตนเอง ความเข้มแข็ง รัฐสิทธิหน้าที่ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและความรับผิดชอบ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

การเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เหมาะสม โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยสรุปไว้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับ

1.1 การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจ พัฒนาการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง พัฒนาสมรรถนะทักษะของกำลังแรงงานสอดคล้องกับความต้องการ และรวมทั้งการสร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

1.2 การเสริมสร้างสุขภาพภาวะคนไทยให้มีความสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ เน้นการพัฒนาระบบสุขภาพอย่างครบวงจร มุ่งการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ เสริมสร้างคนไทยมีความมั่นคงทางอาหารและการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย

1.3 การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข มุ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการและการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง รวมทั้งการส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่าอยู่ ทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน

2. ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ให้ความสำคัญกับ

2.1 การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ด้วยการส่งเสริมการร่วมคิดร่วมทำ และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ มีเครือข่ายการเรียนรู้

ทั้งภายในและภายนอก มีกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง

2.2 การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงในชุมชน สนับสนุนการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการและสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน ส่งเสริมระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมลงทุน

2.3 การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูล โดยการส่งเสริมสิทธิและกระบวนการมีส่วนร่วมในการสงวนอนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนา และการสร้างกลไกการป้องกันคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

3. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ให้มีความสำคัญกับ

3.1 การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย โดยปรับโครงสร้างภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการที่ใช้กระบวนการพัฒนาคลัสเตอร์และห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทยและความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างสินค้าที่มีคุณภาพและมูลค่าสูง รวมทั้งการสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดี เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ รวมทั้งการดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศให้สนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

3.2 การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ โดยรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มั่นคงและสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิตโดยการระดมทุนไปสู่ภาพการผลิตที่มีประสิทธิภาพ พัฒนารัฐวิสาหกิจอย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ดี การส่งเสริมการออมอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นแหล่งระดมทุนและเป็นหลักประกันในชีวิตของประชาชน และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและการพัฒนาแหล่งพลังงานทางเลือกเพื่อลดการนำเข้าพลังงาน

3.3 การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม โดยส่งเสริมการแข่งขันการประกอบธุรกิจ อย่างเสรี เป็นธรรม และป้องกันการผูกขาด กระจายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไปสู่ภูมิภาคอย่างสมดุลและเป็นธรรม ให้ประชาชนเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง เพียงพอ และสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งดำเนินนโยบายการค้าคลัสต์เพื่อส่งเสริมการกระจายรายได้ โดยกระจายอำนาจการจัดเก็บภาษี การจัดทำงบประมาณและการเบิกจ่าย และการกอบกู้หนี้ภายใต้กรอบการรักษาวินัยทางการคลังสู่ท้องถิ่น

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้มีความสำคัญกับ

4.1 การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ ส่งเสริมสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ตลอดจนพัฒนาระบบการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยการกำหนดเขตและการจัดการเชิงพื้นที่ภายใต้การจัดทำข้อตกลงกับชุมชนท้องถิ่นในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติหลัก ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ ทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง ทรัพยากรแร่ รวมถึงมาตรการหยุดใช้ทรัพยากรที่สำคัญที่ถูกทำลายชั่วคราว รวมทั้งการพัฒนาระบบการจัดการและการป้องกันภัยพิบัติ

4.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการปรับแผนการผลิตและพฤติกรรมกรบริโภคไปสู่การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เพื่อลดผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.3 การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียงเป็นแนวทางสำคัญ เริ่มจากการจัดการองค์ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกัน การคุ้มครองทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพจากการคุกคามภายนอก และการส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างความมั่นคงของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถและสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ

5. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ มุ่งเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับ

5.1 การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลแก่เยาวชน และประชาชนทุกระดับ อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนวางรากฐานกระบวนการประชาธิปไตยโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเพิ่มประสิทธิภาพกลไกและกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐและการเมืองให้เข้มแข็งและเป็นอิสระมากขึ้น

5.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศ โดยส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันในสร้างกลไกตรวจสอบภาคประชาชน และเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม ในการบริหารจัดการประเทศเกิดความเป็นธรรมและความโปร่งใสในการพัฒนาประเทศ เพื่อติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของภาครัฐ

5.3 สร้างภาคราชการที่มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล เน้นการบริการแทนการกำกับควบคุม และทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการปฏิบัติการกิจด้วยการปรับโครงสร้างและกลไกการบริหารจัดการภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ให้มี

ประสิทธิภาพ ทันสมัย ลดการบังคับควบคุม คำนึงถึงความต้องการของประชาชนและทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา เพิ่มบทบาทภาคเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการให้บริการสาธารณะ และลดภาระการลงทุนของภาครัฐ เพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมโปร่งใส โดยคำนึงผลประโยชน์ของประเทศและคุ้มครองผู้ใช้บริการ

5.4 การกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยพัฒนาศักยภาพและกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ท้องถิ่นมีบทบาทสามารถรับผิดชอบในการบริหารจัดการบริการสาธารณะ ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และสามารถสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจสังคมให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

5.5 ส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และมีธรรมาภิบาล โดยมีมาตรการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจเอกชนทั้งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และธุรกิจเอกชนทั่วไปเป็น “บรรษัทภิบาล” เพิ่มมากขึ้น สร้างจิตสำนึกในการประกอบธุรกิจอย่างซื่อสัตย์ ยุติธรรมต่อผู้บริโภคและเป็นธรรมกับธุรกิจคู่แข่ง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม แบ่งปันผลประโยชน์คืนสู่สาธารณะ

5.6 การปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอน กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา ด้วยการเปิดโอกาสให้ภาคีและกลุ่มต่างๆ มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและตรากฎหมายเพื่อประสานประโยชน์ของภาคส่วนต่างๆ ให้เสมอภาคและมีความสมดุล โดยการปฏิรูปกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของกลไกการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ เพื่อสร้างความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการขนาดเล็กและผู้ประกอบการใหม่

5.7 การรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพและความยั่งยืน โดยการพัฒนาศักยภาพ บทบาท และภารกิจของหน่วยงานด้านการป้องกันประเทศความมั่นคง และการรักษาความสงบเรียบร้อย ให้มีประสิทธิภาพมีความพร้อมในการป้องกันประเทศ ตลอดจนการรักษาเอกราช สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

12.6 แนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง

การพัฒนาเศรษฐกิจในปัจจุบัน ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการพัฒนาตามกระแสโลกหรือบางคนเรียกว่า เศรษฐกิจกระแสหลัก ซึ่งได้รับแนวคิดมาจากพวกตะวันตกและองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์การการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund หรือ IMF) องค์กรการค้าโลก (World

Trade Organization หรือ WTO) ธนาคารโลก (World Bank) เป็นต้น การพัฒนาตามแนวคิดนี้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยเน้นการใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจทั้งด้าน ทุน เงินตรา เทคโนโลยี ประเทศที่ยากจนและต้องการพัฒนา จึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยดังกล่าวจากต่างประเทศในรูปของเงินกู้ ทุน เทคโนโลยี เครื่องจักรและความช่วยเหลืออื่นๆ ซึ่งมีข้อผูกพันที่ประเทศผู้กู้ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขสัญญา ทำให้ขาดอิสรภาพในการพัฒนาประเทศ รัฐบาลต้องปฏิบัติตามนโยบายและเงื่อนไขที่ได้ตกลงไว้ การพัฒนาประเทศโดยมีเป้าหมายเป็นตัวเงินหรือตัวเลขทางเศรษฐกิจ โดยเชื่อว่าหากเศรษฐกิจดี สังคม สิ่งแวดล้อมก็จะดีทุกอย่างจะดีตามไปด้วย การพัฒนาจึงมุ่งเน้นเศรษฐกิจเป็นหลัก

เศรษฐกิจกระแสหลักที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ มิได้เกื้อหนุนให้สังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้นเท่าใดนัก ในการกลับกันผลการพัฒนาเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียวได้มีส่วนทำลายสังคมและสิ่งแวดล้อมของชาติให้เสื่อมโทรมลงเร็วกว่าปกติ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเศรษฐกิจกระแสหลักมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว ขาดการพัฒนาแบบบูรณาการ ซึ่งต้องมองไปทุกๆ ด้านพร้อมกัน นอกจากนี้เศรษฐกิจกระแสหลัก เน้นการพึ่งพิงต่างประเทศเป็นการพัฒนาจากด้านบน ขาดรากฐานที่มั่นคงที่จะรองรับการเจริญเติบโต เมื่อการพัฒนาของส่วนบนมีปัญหา เศรษฐกิจทั้งระบบก็ล่มสลายได้ง่าย หากต้องการให้การพัฒนายั่งยืนต้องพัฒนาที่รากฐานก่อน ซึ่งรากฐานของสังคมไทย ก็คือ ชุมชนนั่นเอง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในชนบท หากชุมชนในชนบทเข้มแข็งย่อมทำให้สังคมเข้มแข็ง หากชุมชนหรือชนบทอ่อนแอหรือล่มสลาย สังคมก็ยากที่จะอยู่ได้อย่างมั่นคง

การเกษตรกรรมในอดีตการผลิตส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อบริโภค ที่เหลือจากนั้นจึงนำมาขาย เมื่อมีการปฏิวัติเขียว ช่วง พ.ศ. 2508 รัฐบาลได้ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับรูปแบบจากการผลิตเพื่อบริโภคมาเป็นการผลิตเพื่อขาย ทำให้ต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช เครื่องจักรกลการเกษตร การใช้พืชสายพันธุ์ผสมแทนพันธุ์พื้นเมือง การพึ่งพิงเทคโนโลยี และตลาดรับซื้อผลผลิตจากต่างประเทศ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ต้นทุนในการทำการเกษตรสูงขึ้น ขณะที่รายได้ขึ้นกับราคาในตลาดต่างประเทศ ซึ่งมีความผันผวนไม่แน่นอน เกษตรกรหลายรายมีภาระหนี้สินมากขึ้น โดยไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ขณะที่ปัญหาการเสื่อมโทรมของดินและน้ำ การระบาดของโรคและแมลง การสะสมของสารเคมีในสิ่งแวดล้อม ล้วนแล้วแต่ซ้ำเติมภาคเกษตรให้ต้องประสบภาวะวิกฤตมากขึ้น ทำลายวิถีชีวิตชนบทเกษตรทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ทำให้ชุมชนภาคเกษตรอ่อนแอลง

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานพระบรมราโชวาท แก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อ 17 กรกฎาคม 2517 ได้กล่าวไว้ว่า “ในการ

พัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอดี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยวิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะที่สูงขึ้นโดยลำดับ” และในวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ในงานเดียวกันได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ความตอนหนึ่งว่า “การช่วยเหลือประชาชน สนับสนุนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความพอกิน พอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะพอเพียงที่จะพึ่งตัวเอง ย่อมสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าในระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้แน่นอน”

จากพระบรมราโชวาททั้งสองนี้ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาสังคมไทยนั้นต้องมีขั้นตอนและต้องสร้างพื้นฐานให้มั่นคงด้วยการให้ประชาชน “พอมี พอกิน พอใช้” เสียก่อน เพราะการพอมี พอกิน พอใช้จะช่วยให้ประชาชนสามารถพึ่งตัวเองได้ จากพื้นฐานที่มั่นคงนี้จะช่วยให้การพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นไปเกิดขึ้นได้ นั้นหมายความว่า การพัฒนาจะต้องตั้งบนรากฐานของความสามารถพึ่งตนเองได้ของประชาชนเป็นสำคัญ ดังนั้นการพัฒนา ที่นำไปสู่ความไม่สามารถพึ่งตนเองได้ของประชาชน จึงไม่น่าจะเป็นการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งหมายความว่า การพัฒนาจำเป็นจะต้องตั้งคำถามเบื้องต้นก่อนว่า การพึ่งตนเองได้ของประชาชนมีองค์ประกอบอะไรบ้าง และจะได้อย่างไร ฉะนั้นขั้นตอนแรกของการพัฒนา คือ การทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ จากนั้นขั้นตอนต่อไปของการพัฒนาจึงเป็นขั้นตอนของการยกระดับความเจริญก้าวหน้าให้สูงขึ้นต่อไป ดังนั้นการพัฒนาที่มุ่งที่จะสร้างให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าทันสมัยโดยไม่มีพื้นฐานของความสามารถพึ่งตนเองได้ของประชาชน จึงเป็นการพัฒนาที่ไม่มีความมั่นคง เพราะไม่มีฐานที่รองรับเมื่อเป็นเช่นนั้น การพัฒนาในลักษณะดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติได้ในที่สุด

พระองค์เห็นว่าประเทศไทยควรมีฐานการพัฒนาอยู่ที่ภาคการเกษตร ให้ภาคเกษตรพึ่งตนเองได้ และเป็นฐานรองรับเศรษฐกิจทั้งหมดของประเทศ เมื่อภาคการเกษตรเป็นฐานเศรษฐกิจของประเทศได้แล้วจึงเพิ่มศักยภาพทางอุตสาหกรรมเพื่อให้ภาคการเกษตรมีประสิทธิภาพมากขึ้นอันจะตอบสนองต่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนคนไทยเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน สามารถแบ่งขั้นตอนของการพัฒนาตามแบบเศรษฐกิจพอเพียงของพระองค์ท่านได้ ดังนี้

แนวพระราชดำริในการพัฒนาการเกษตร

“เศรษฐกิจของเราขึ้นอยู่กับภาคการเกษตรมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว รายได้ของประเทศที่ได้มาใช้สร้างความเจริญของการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ จึงอาจกล่าวได้ว่าความเจริญของประเทศต้องอาศัยความเจริญของการเกษตร เป็นสำคัญและงานทุกๆ ฝ่ายจะดำเนินการก้าวหน้าไปได้เพราะการเกษตรของเราเจริญ” เป็นพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร ณ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2507 จากพระบรมราโชวาทที่กล่าวแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาเกษตรกรรมที่มีต่อประเทศไทยและประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง

ในการพัฒนาการเกษตรนั้น พระองค์ท่านทรงมีพระราชดำริให้มีการดำเนินการที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพต่างๆ ของท้องถิ่นประเทศ โดยทรงริเริ่มให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาและพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นส่วนรวมที่จะใช้ทำการศึกษาค้นคว้า ทดลอง วิจัยและแสวงหาแนวทาง ตลอดจนวิธีการพัฒนาต่างๆ ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ปัจจุบันมีด้วยกัน 6 ศูนย์ ได้แก่

- ศูนย์ศึกษาและพัฒนาเขานินช้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ศูนย์ศึกษาพัฒนาห้วยทราย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
- ศูนย์ศึกษาและพัฒนาอ่าวทุ่งกระเบน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
- ศูนย์ศึกษาและพัฒนาภูพาน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
- ศูนย์ศึกษาและพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
- ศูนย์ศึกษาและพัฒนาพิบูลทอง อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

ศูนย์ที่จัดตั้งนี้ยังใช้เป็นสถานีวิจัยทางวิชาการให้ราษฎรในหมู่บ้านสามารถนำไปใช้ปฏิบัติอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังใช้เป็นสถานที่ซึ่งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในด้านเกษตร อุตสาหกรรม สังคม การศึกษาและอื่นๆ ได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสานงานกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระราชทานพระราชดำริแก่โครงการพัฒนาเกษตร โดยทรงเน้นการเกษตรยั่งยืน อาทิวิธีการต่างๆ ในการบำรุงดินซึ่งวิธีการส่วนใหญ่เป็นวิธีใช้หลักธรรมชาติที่จะสามารถสร้างความสมบูรณ์ให้กับดินได้ใหม่ เช่น ให้มีการปลูกไม้ใช้สอยแซมในแปลงปลูกพืชไร่ ซึ่งจะช่วยให้ดินมีความชุ่มชื้นขึ้น หรือการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมให้มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้นใหม่ เช่นโครงการศูนย์ศึกษาและพัฒนาเขานินช้อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งสภาพดินเป็นพื้นที่ป่าไม้และถูกถางทำไร่ จนดินหมดความสมบูรณ์ มีปัญหาการชะล้างการพังทลายของดินสูงก็ทรงพระราชทานพระราชดำริจัดทำระบบคันดินขวางความลาดเทของพื้นที่ ทำคลองคูส่งน้ำสู่ไร่นา ให้ปลูกพืชหมุนเวียน เช่น ปลูกข้าวโพดหวาน กระหล่ำดอก กระเจี๊ยบแดง ให้จัดทำสวนป่าไม้โตเร็วบนพื้นที่ที่มีความลาดสูง เพื่อเป็นสวนป่าปกคลุมดินดูดซับความชุ่มชื้น เป็นต้น

ทรงสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีการจัดการอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผลผลิตพืชไม่ลดลง โดยไม่ใช้ปัจจัยสังเคราะห์ต่างๆ เข้าไป เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ฯลฯ รวมทั้งหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ หรือไม่ควรมีระบบการไถพรวนเพื่อการปลูกพืชติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง รากพืชและซากพืชจะช่วยให้ดินร่วนซุยและเพิ่มปุ๋ยตามธรรมชาติอยู่แล้ว

แนวพระราชดำริในการพัฒนาทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรเป็นปัญหาในการพัฒนาเกษตรของชุมชนพระองค์จึงพระราชทานพระราชดำริแนวคิดใหม่ในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำของเกษตรกรให้มีการใช้สัดส่วนในการใช้พื้นที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ที่รู้จักกันในชื่อว่า “ทฤษฎีใหม่” กล่าวคือ พื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่จะมีเฉลี่ยราว 10 – 15 ไร่ ต่อครอบครัว ควรทำการแบ่งที่ดินทั้งหมด ดังนี้

30 % ขุดสระเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตรและเลี้ยงปลาไว้บริโภคได้ด้วย

30% เป็นพื้นที่ดินสำหรับทำนาหรือปลูกข้าว

30% เป็นพื้นที่ทำสวนไม่ผลผสมผสานหลายชนิด

10% เป็นที่อยู่อาศัยเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชสวนครัว และถนน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระราชทานแนวคิด “ทฤษฎีใหม่” ให้ทำการทดลองขึ้น ณ วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

การพัฒนาอ่างเก็บน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้เสริมแปลงไร่นาของเกษตรกรเมื่อเกิดภาวะแห้งแล้งหรือขาดแคลนน้ำ นออ่างเก็บน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตร เช่น

ภาคเหนือ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่ต๋อมบวรรัตน์ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร อ่างเก็บน้ำห้วยหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เป็นต้น

ภาคกลาง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำคลองทรายทอง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก อ่างเก็บน้ำห้วยซับตะเคียน อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี เป็นต้น

ภาคใต้ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำใกล้บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

งานฝายทดน้ำ ได้แก่ ฝายทดน้ำไธรรกาเปาะ จังหวัดนราธิวาส ฝายทดน้ำบ้านแห จังหวัดยะลา ฝายทดน้ำปางตองและฝายทดน้ำหลวงต่อแพ จังหวัดแม่ฮ่องสอน และเขื่อนระบายน้ำลำน้ำเซิน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงสนพระราชหฤทัยเกี่ยวกับโครงการทำฝนเทียมเป็นอย่างยิ่ง ด้วยทรงตระหนักว่าในช่วงเวลาที่ฝนไม่ตกหรือฝนทิ้งช่วงไปเป็นระยะเวลาอันนานนั้น พื้นที่เพาะปลูกทั่วไปไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติหรือไม่มีโครงการชลประทานช่วยเหลือย่อมได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากขาดแคลนน้ำที่ได้มาจากฝนทำความเสียหายให้กับพืชผลที่ปลูกในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ทรงศึกษาถึงสภาพน้ำในบรรยากาศในรูปของความชื้นหรือไอน้ำที่ตามธรรมชาติแล้ว ประเทศไทยน่าจะมีโอกาสจัดการทรัพยากรน้ำในบรรยากาศในช่วงเวลาที่สภาพความชื้นในบรรยากาศมีความเหมาะสม ทำให้ฝนตกนอกเหนือจากการตกของฝนปกติตามฤดูกาล เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาวะวิกฤตได้อย่าง

เหมาะสม จึงได้พระราชทานพระราชดำริแก่นักวิชาการและเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2499 ให้ค้นคว้าหาเทคนิควิชาการทางวิทยาศาสตร์ในการดัดแปลงสภาพไอน้ำในอากาศให้เกิดเมฆแล้วเร่งให้กลุ่มเมฆมีการรวมตัวกันแน่นขึ้น จนเกิดเป็นฝนตกในช่วงเวลาที่ต้องการโดยพระราชทานนามโครงการทำฝนเทียมนี้ว่า “โครงการฝนหลวง” เพื่อความเป็นสิริมงคล เมื่อ พ.ศ. 2512

แนวพระราชดำริการพัฒนาธุรกิจชุมชน

พระองค์เห็นว่าการเกษตรกรรมได้ผลิตผลทางการเกษตรซึ่งเป็นวัตถุดิบมากขึ้นแล้วจะส่งผลให้ราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำ จึงทรงมีพระราชดำริให้มีการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นวัตถุดิบโดยการนำระบบอุตสาหกรรมมาใช้ เพื่อเพิ่มมูลค่าและราคาให้สูงขึ้น ซึ่งพระองค์ได้จัดทำโครงการธุรกิจชุมชนขึ้นนำร่องเพื่อเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรดังนี้

- โรงนมผงและโรงนมอัดเม็ดสวนดุสิต ใน พ.ศ. 2512 เกิดภาวะนมสดล้นตลาด สมาชิกผู้เลี้ยงโคนมทูลถวายฎีกาให้ทรงช่วยเหลือ จึงได้ทรงจัดตั้งโรงงานนมผงขึ้น พระราชทานชื่อ ว่า “โรงนมผงสวนดุสิต” ได้จัดตั้ง “ศูนย์รวมนม” ขึ้นเพื่อรับนมจากสมาชิก ในบริเวณชานเมืองและจากสหกรณ์ต่างๆ เช่น สหกรณ์อยุธยา และสหกรณ์หนองโพ รับมาจัดจำหน่ายโดยให้ผ่านกรรมวิธีฆ่าเชื้อพาสเจอร์ไรส์ และฉีดไขมันที่เป็นส่วนผสมอยู่ให้ละลายเข้ากันโดยวิธีโฮโมจีไนส์ และส่งเข้าเครื่องอัดนมเม็ด กิจกรรมนี้ทำกำไรจากการจำหน่ายให้กับสมาชิกของโรงโคนมเป็นโครงการนำร่องเพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้นำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหานมล้นตลาด

- โรงสีข้าวตัวอย่างสวนจิตรลดา ในปี พ.ศ. 2514 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงสีข้าวทดลองขึ้นและได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างยุ้งฉางเก็บข้าวเปลือกแบบต่างๆ รวมทั้งยุ้งข้าวแบบสหกรณ์เป็นโครงการนำร่องเพื่อให้ชาวนาได้นำไปประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาาราคาข้าวเปลือกตกต่ำ

- โรงบดแกลบ ในปี พ.ศ. 2520 ได้จัดสร้างโรงบดแกลบ แล้วอัดให้เป็นเชื้อเพลิงและทดลองเผาแกลบอัดแท่งให้เป็นถ่านได้ในปี พ.ศ. 2529 นอกจากนี้ได้ผลิตแกลบผสมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยคอกชนิดต่างๆ จำหน่ายในสูตรต่างๆ เป็นโครงการนำร่องเพื่อให้ชาวนาได้ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าและเป็นประโยชน์ของวัตถุดิบที่เหลือใช้

- โรงน้ำผลไม้สวนจิตรลดา เป็นโครงการแนะนำชาวไร่ส้มและไร่ส้มเพื่อแก้ไขอุปสรรคและปัญหาต่างๆ ในตลาดส้มและส้ม นอกจากนั้นแล้วยังทำการผลิตน้ำกระเจี๊ยบพาสเจอร์ไรส์ออกสู่ตลาดเป็นโครงการแนะนำด้วยเช่นกันในปี พ.ศ. 2532 ได้จัดสร้างอาคารโรงผลิตน้ำผลไม้ เพื่อรองรับกับปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นและเริ่มการผลิตน้ำมะม่วงในปี พ.ศ. 2533

- โรงน้ำผลไม้บรรจุกระป๋องสวนจิตรลดา ในปี พ.ศ. 2535 ได้ก่อสร้างโรงน้ำผลไม้บรรจุกระป๋องเพื่อเป็นโรงงานต้นแบบและครบวงจรของการผลิตน้ำผลไม้ซึ่งได้จัดทำไปแล้ว อันได้แก่ การผลิตน้ำผลไม้เข้มข้น น้ำผลไม้พาสเจอร์ไรส์ น้ำผลไม้กระป๋อง เพื่อเป็นต้นแบบให้เกษตรกรและผู้สนใจสามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้ในการผลิตน้ำผลไม้แต่ละชนิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

หลักการเศรษฐกิจพอเพียงของพระองค์ท่านนั้น ให้มีการยังชีพด้วยแนวทางควบคู่ คือ การแยกระบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของระบบครัวเรือนเป็นสองระบบควบคู่กันไปในทางการผลิตของครัวเรือนเดียวกัน ระบบแรกเรียกว่า ระบบทำมาหากิน จะพยายามผลิตผลผลิตเพื่อการกินการใช้ของครัวเรือนควรจะให้มากที่สุด ถ้าเหลือจึงนำออกขายอีกระบบหนึ่งที่ต้องทำควบคู่กันไปด้วยคือ ระบบทำมาค้าขายหรือการผลิตเพื่อขาย เพื่อหารายได้ไปซื้อสิ่งของอื่นๆ ที่ครัวเรือนผลิตเองไม่ได้ เราอาจจะเรียก ระบบการผลิตแบบนี้ว่า หนึ่งครัวเรือนสองวิธีการผลิต

ระบบทำมาหากินขอครัวเรือนที่เน้นการผลิตเพื่อกินเพื่อใช้เอง เป็นหลักประกันเบื้องต้นว่า ไม่ว่าระบบตลาดจะแปรปรวนอย่างไร ครัวเรือนก็ยังมีอาหารเลี้ยงปากเลี้ยงท้องไม่อดอยาก แต่ในภาวะที่ตลาดเอื้ออำนวย ระบบทำมาค้าขายจะเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว ยกฐานะครอบครัวและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งก็หมายความว่า ธุรกิจชุมชนมีแนวทางในการเจริญเติบโตแบบควบคู่อีกด้านหนึ่ง มีแนวทางในการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ดึงเงินจากนอกชุมชนเข้าสู่ชุมชน อีกแนวทางหนึ่งที่ควบคู่กันไปด้วยคือ แนวทางการอำนวยความสะดวก สนองความต้องการการบริโภคของชุมชนบ้าง แนวทางการสนองความต้องการบริโภคนี้ ส่วนใหญ่แล้วคือ การนำสินค้าจากนอกชุมชนมาขายให้แก่ชุมชนนั่นเอง ดังนั้นบนแนวทางควบคู่นี้ธุรกิจชุมชนจะเติบโตได้และเศรษฐกิจของชุมชนจะเข้มแข็งได้ ก็ต่อเมื่อรายได้ที่ไหลเข้าสู่ชุมชนและต้องสูงกว่ารายจ่ายที่ไหลออกจากชุมชน

12.7 ผลกระทบของการบริหารการพัฒนาประเทศไทย

การบริหารการพัฒนา หมายถึง แนวทางหรือวิธีการหนึ่งของการบริหารจัดการของ หน่วยงานภาครัฐที่นำมาใช้ในการบริหารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพัฒนามวมทั้งการพัฒนาหรือปรับปรุงการบริหารภายในของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ กระบวนการ และบุคคล โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางด้าน ด้านเศรษฐกิจ สังคมตลอดจนการเมืองการปกครอง และการบริหารทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

➤ ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

อาจจะเนื่องมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศ ผลกระทบของการบริหารการพัฒนาประเทศไทย

➤ ผลกระทบของการบริหารการพัฒนาประเทศไทยมีหลายด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น

1. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ
2. ผลกระทบทางด้านสังคม
3. ผลกระทบทางการเมือง
4. ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

➤ ผลดีผลเสียของการบริหารการพัฒนาในประเทศไทย

ผลดี

1. ช่วยรักษาความสมดุลทางเศรษฐกิจ
2. ช่วยให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
3. สร้างความน่าเชื่อถือแก่นักลงทุนชาวต่างชาติ
4. ยกระดับความมั่นคงของชาติ
5. เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ และผลผลิตหรือรายได้เพิ่มขึ้น
6. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง
7. กระตุ้นภาวะเศรษฐกิจในระดับฐานรากให้มีศักยภาพ
8. พัฒนาทางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ
9. พัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

ผลเสีย

1. มีการเร่งรัดพัฒนามากเกินไป
2. เน้นการพัฒนาสังคมเมืองมากกว่าชนบท
3. เน้นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ
4. ใช้งบประมาณในการพัฒนาสูง
5. ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย
6. มีปัญหาด้านโครงสร้างของผลผลิตโดยเฉพาะในสาขาเกษตร
7. การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมค่อนข้างมาก

